

Bediuzzaman Said Nursi
VODIČ ŽENAMA

Naslov originala
HANIMLAR REHBERI

Izdavač
BEMUST-Sarajevo

Za izdavača
Mustafa Bećirović

Prijevod
prof. dr. Omer Nakičević

Lektor
dr. Džemaludin Latić

Naslovna strana
Velija Hasanbegović

Korektor
Ahmet Alibašić

Štamparija
BEMUST

Tiraž 1000
Sarajevo, 2006

Copyright © by Erdogan Nil
All rights reserved

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

297.1:396.61

NURSI, Said

Vodič ženama : iz djela Risale-i Nur/
Bediuzzaman Said Nursi ; (prijevod Omer
Nakičević). - Sarajevo : Bemust, 2004. - 156 str.
; 21 cm

Prijevod djela: Hanimlar Rehberi

ISBN 9958-725-63-0

COBISS.BH-ID 12692742

Iz djela Risale-i Nur

VODIČ ŽENAMA

Bediuzzaman
SAID NURSI

Sarajevo, 2006

O, koliko je sretan taj muž koji primijeti da mu je žena vjernica pa je počne u tome oponašati, pa i sam postane vjernik, kako ne bi izgubio svoju vjernu suprugu u svome trajnom i vječitom životu!

O, kako li je sretna ta supruga koja primjećuje da joj je muž vjernik i boji se da ne izgubi svoga vjernog saputnika u vječitom životu, pa se i ona čvrsto prihvati vjerovanja i strahopoštovanja!

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

*Dijalog sa vjericama, mojim sestrama,
na Budućem svijetu*

Kada sam primijetio u više vilajeta da se žene jako i iskreno interesuju za *Poslanice Nura* i saznao da se oslanjaju na moja predavanja koja se odnose na *Poslanice Nur*, a što uveliko premašuje moje mogućnosti, došao sam po treći put u duhovnu školu *Ez-Zehra*, ovaj blagoslovljeni grad *Isparta*. Čuo sam da te dobre i blagoslovljene žene, moje sestre na Budućem svijetu, očekuju od mene da im održim predavanje poput *va'zova* koji se održavaju po džamijama. Međutim, mene su pritisle razne bolesti, slab sam i jako iscrpljen, čak nisam u stanju da govorim, niti da razmišljam. I pored toga, noćas mi se

vratilo jedno snažno upozorenje, a to je:

Ti si prije petnaest godina napisao poslanicu *Vodič mladima* na insistiranje same omladine, a koja je bila mnogo od koristi. Međutim, ženama je mnogo potrebniji takav jedan *vodič* u ovo vrijeme.

Zbog toga sam, uprkos nemoći i slabosti, svojim čestitim sestrama i mladoj svojoj duhovnoj djeci, razradio, u okviru triju primjedaba, neka pitanja koja su im potrebna.

Prva primjedba

Pošto je glavnina osnova *Poslanica Nur* sažaljenje, samilost (*šefkat*), a žene su nosioci samilosti i sažaljenja, to su one, po svojoj prirodi, više vezane za *Poslanice Nura*. Ovaj prirodni odnos osjeća se na mnogim mjestima. *Allahu pripada svaka hvala i dobročinstvo*.

Žrtvovanje koje je obavila samilost i sažaljenje ima veliku važnost u ovo naše vrijeme, jer to govori o neizmjernej iskrenosti i žrtvovanju bez naknade i protuusluge.

Da, jedna majka žrtvuje svoj život da bi spasila svoje dijete od opasnosti, ne očekujući bilo kakvu nagradu. Majčino sasvim iskreno žrtvovanje svoga života, radi svoje djece, što je i njena prirodna obaveza, govori o visokoj i uzvišenoj

hrabrost žena da su u stanju spasiti svoj i ovozemaljski i Budući život ispoljavajući ovakvu hrabrosti i njenu pojavu među njima. Ali pokvarene struje sprečavaju da se manifestuje ta cijenjena i ispravna narav i sprečavaju njeno ispoljavanje, ili pak ta stremljenja odvrćaju ovu lijepu narav u drugi smjer i upropaštavaju njenu upotrebu.

Ovdje navodim samo jedan primjer od stotine primjera.

Nježna majka ima u vidu pred sobom svaku žrtvu i odricanje da spriječi svaku nesreću i propast svoga djeteta, kako bi ga učinila sretnim na ovom svijetu. Ona i odgaja dijete na ovoj osnovi, troši sav svoj imetak ne bi li učinila svoje dijete velikim ovosvjetskim čovjekom i velikom ličnošću. Ona ispisuje svoje dijete iz vjerskih škola i šalje ga u Evropu. ne razmišljajući o vječitom životu svoga djeteta koji izlaže opasnostima.

Kada nastoji da ga spasi ovosvjetskog zatvora, ona ne pokazuje interesovanje da ono ne padne u zatvor vječitog pakla, nego postupa sasvim suprotno svojoj prirodi. Umjesto da ga čini djetetom koje će se zauzimati na Budućem svijetu za nju, ona ga čini osobom koja će je baš tada optuživati. To dijete žalit će se na svoju majku govoreći:

"Zašto mi nisi osnažila moje vjerovanje (iman) nego si bila uzročnik ovoj mojoj propasti?"

Kako dijete nije bilo dovoljno islamski odgojeno, ni na ovom svijetu ono ne mari, niti na dostojan način uzvraća tu milost svoje majke, nego umnogome umanjuje njeno pravo.

Međutim, kada ta majka nastoji spasiti svoje nejakog dijete od vječitog zatvora Džehennema i smrti u zabludi što je vječito ništavilo, tajnom te istinske milosti i suosjećanjem bez zloupotrebe samilosti, to dijete će, doista, stalno bacati sjaj na njenu dušu nakon njene smrti. Jer će se sva dobra djela koja čini njeno dijete bilježiti na stranici njenih djela, pa će tako ona imati dobro i čestito dijete, i u vječitom životu, koje će joj biti zagovornik kod Allaha, a neće se žaliti na nju, niti je optuživati.

Da, prvi i obrazovno najdjelotvorniji učitelj čovjekov jest njegova majka.

Ovom prilikom objasniti ću tu misao koju uvijek i kategorički u sebi osjećam, a to je:

Zaklinjem se da su najtemeljitije čvrste lekcije koje su me se najviše dojmile i koje su meni uvijek svježije, upućivanja moje majke, neka joj se Allah smiluje, i njeni duhovni savjeti. Te lekcije učvrstile su se u dubini moje prirode i postale kao sjeme u mom tijelu kroz cio moj

život – a on se približava osamdesetj – iako sam primao lekcije od osamdeset hiljada osoba. Štaviše, siguran sam da su sve ostale lekcije stasavale i kalemljene na tom sjemenu.

Dakle, uviđam da su lekcije moje majke, neka joj se Allah smiluje, njeni savjeti mojoj prirodi i duši, kad sam bio u prvoj godini života, sjeme osnove u okviru uzvišenih istina koje gledam sada, kada sam u osamdesetj godini života.

Zaključak:

Samilost, koja je najvažnija od četiri osnove mojih uvjerenja i postupaka i *suosjećanje* i *milost* koji također čine najveću istinu *Poslanica Nur*, primjećujem sasvim očito da to izvire iz nježnih postupaka moje majke, njene pažnje i duhovnih pouka...

Da, istinska iskrenost i istinska požrtvovanost sadržani u majčinstvu i njenoj samilosti, zloupotrijebljene su u današnje vrijeme, jer majka ne misli čime će njeno dijete na Budućem svijetu postići riznice, koje su dragocjenije od dijamanata, nego skreće njegovu pažnju prema ovom svijetu, koji, zaista, ne vrijedi ni koliko komad razbijene staklenke. Zatim, ona sažaljuje svoje dijete i čezne za tim kako da ono ostvari ovu stranu života. Ovo nije ništa drugo do zloupotreba te samilosti.

Ono što potvrđuje hrabrost žena pri velikom žrtvovanju bez iščekivanja bilo kakve nagrade i nadoknade, bez ikakve koristi skrivene za sebe, bez licemjerstva i isticanja sebe, jeste njihova spremnost da žrtvuju i svoje živote radi djeteta. Ističem da ono što to potvrđuje jeste ono što vidimo kod kokoške, koja daje mali primjer tog sažaljenja i pažnje, pažnje majčinstva i čežnje, pa napada i lava, žrtvuje svoj život da bi zaštitila svoju malu pilad.

U današnje vrijeme, ono što je najpotrebnije i najvažnije u islamskom odgoju i djelovanju za Budući svijet jest iskrenost. Primjer ove visoke hrabrosti kod sažaljenja sadrži u sebi tu nepatvorenu iskrenost.

Ako se jave ove dvije tačke i dođu do izražaja u toj blagoslovljenoj vrsti, ženskom rodu, onda će te dvije tačke biti centar visoke sreće u islamskom svijetu.

Što se tiče žrtve očeva, ona nije nikada bez nekakve nadoknade. Ona traži nagradu i protuuslugu kroz brojne forme koje dostižu i do stotine. U najmanju ruku, žrtva očeva traži ponos i ugled. Međutim, nažalost, nedužne blagoslovljene žene, da bi se spasile zla njihovih nasilničkih muževa i dominacije nad njima, unose licemjerstvo i ulaganje na jedan drugi način i drugim postupkom, što je rezultat njihove slabosti i nemoći.

Druga primjedba

Pošto sam bio u ovoj godini izolovan od ljudi i udaljen od društvenog života, posmatrao sam ovaj svijet udovoljavajući želji braće i sestara, pristalica *Nura*. Od većine prijatelja sa kojim sam razgovarao čuo sam da se tuže na svoj porodični život. U dubini duše osjetio sam žalost i rekao: *“Porodični život je, doista, čvrsta tvrđava čovjeka, posebno muslimana. On je kao njegov mali Džennet i njegov mali svijet. Pa zar je i to počelo da se kvari?”*

Razmišljao sam o uzroku koji unosi smutnju u porodici. Otkrio sam da, kao što postoje tajne grupacije koje nastoje zavesti omladinu i pokvariti je prostirući staze strasti pred njima, tjerajući ih ka bestidnosti, u cilju unošenja smutnje u islamsko društvo i poremećaja u islamsko vjerovanje. Osjetio sam da neke organizacije također rade potajno i nastoje, sasvim ozbiljno i djelotvorno, gurnuti nemarne slabe žene na stazu grijeha. Spoznao sam da smrtonosni udarac islamskom narodu dolazi s te strane.

Ja vam čvrsto i jasno izjavljujem, o, moje mlade sestre i kćerke! *Jedini lijek za spas žena od smutnje na ovom i Budućem svijetu kao i jedino sredstvo za očuvanje njihovog uzvišenog karaktera, prirodjenog njihovoj prirodi, jest samo*

u odgoju, vjerskom odgoju u okviru islama.

Vi ste, svakako, čule u kakvo je stanje dospio veliki broj nedužnih žena Rusije?

U jednom dijelu *Poslanica Nura* već je rečeno: Pravovjerni muž ne gradi svoju ljubav prema svojoj supruzi na spoljašnjoj prolaznoj ljepoti, koja ne traje ni desetak godina, nego je dužan da tu ljubav prema supruzi gradi na njenoj milosrdnosti, koja je najkompleksnija i najtrajnija ljepota žena, i veže je za ljepotu njena posebna morala i ponašanja u njenoj ženstvenosti, tako da njegova ljubav prema njoj traje i kad ona ostari i oslabi. Ona nije njegova pratilja i saputnica samo u ovosvjetskom privremenom životu, nego je njegova omiljena pratilja i u vječitom i trajnom životu. Zato oni treba da se međusobno vole uz sve veće poštovanje i obuhvatniju milost što više stare. Što se tiče porodičnog života koji se odgaja u zagrljaju savremene civilizacije, ta porodica izložena je propadanju i smutnji, jer se odnos u takvoj porodici gradi na privremenom životinjskom druženju koje prati vječiti rastanak.

U jednom dijelu *Poslanica Nura* rečeno je:

Sretnik je, doista, taj suprug koji oponaša svoju čestitu suprugu te postaje čestit kao ona, kako ne bi izgubio svoju pratilju u vječitom životu.

O, kolika je sretnica supruga koja vidi svoga

muža da je vjernik pa se i ona potpuno prihvati za grane te vjere kako ne bi izgubila svoga vječitog saputnika! Na taj način ona stiže sreću na Budućem svijetu u okviru sreće u svome ovo-svjetskom životu.

O, kako je nesretan suprug koji slijedi svoju suprugu koja se bacila u zagrljaj bestidnosti pa se i on pridružio njoj, a ne nastoji da je spasi!

Koliko je nesretna supruga koja gleda griješenje svoga supruga te ga i ona počne oponašati na drugi način!

Teško i ponovo teško tim supružnicima koji pomažu jedno drugome u natjerivanju u vatru, tj. svako od njih dvoga zavodi jedno drugo da bi uronili u dekoraciju ove civilizacije.

Aludiranje ovih rečenica navedenih u *Poslanicama Nura* u ovom smislu jest u slijedećem:

Nije moguće, doista, da se u ovo vrijeme uživa u porodičnom životu, te ostvari sreća na ovom i Budućem svijetu i otkrije uzvišeni karakter žena bez odgoja u okviru islamskog morala koji određuje uzvišeni Šeriat.

Najvažnija tačka u životu porodice u ovo vrijeme jest:

Ukoliko žena primijeti loše postupke i ponašanje kod svoga supruga, da joj nije odan i nevjeru, pa i ona to isto čini iz inata njemu,

ostavljajući svoju porodičnu obavezu, odanost i povjerenje i to pokvari, tada će se raspasti sistem te porodice u cjelini, otići će u prah i pepeo, kao što je, naprimjer, raspadanje sistema u vojsci.

Žena treba ozbiljno nastojati da ispravi i oplemeni nedostatke svoga muža, da ispravi njegovu manjkavost kako bi spasila svoga vječitog saputnika. U protivnom, ona će izgubiti i imati štetu u svakom smislu kad god pokuša istaći sebe i omiliti se drugome, razgolišivši se i ispoljivši svoje draži. Ona žena koja napusti vjernost i odanost imat će kaznu i na ovom svijetu, jer ženina priroda je da se sklanja od svakog sa kim nije u braku i da osjeća strah i odvratnost prema takvome. Žena osjeća odvratnost prema osamnaest muškaraca od svakih dvadeset stranaca, dok muškarac osjeća tu odbojnost samo od jedne žene između stotinu strankinja.

Isto onako kao što žena pati od kazne u tom smislu, uz to biva optužena za nevjerstvo i gubi povjerenje. Otuda, ona nije u stanju čuvati svoja prava, pored toga što je i krhkija i nemoćnija u odnosu na muškarca.

Sažetak izloženoga:

Kao što žene ne sliče muškarcima u pogledu hrabrosti i iskrenosti, tako ni muškarci ne mogu dostići stepen ženina žrtvovanja. Jednako tako, ni te nedužne žene ne mogu ni u kom slučaju

dostići čovjeka u bestidnosti i razuzdanosti. Zbog toga se žena, po svojoj prirodi, svojoj slabijoj konstrukciji jako plaši stranaca, te je prisiljena zaštititi se hidžabom. Jer, kada muškarac pogriješi u nadi užitka u trajanju od osam minuta, osjetit će štetu samo za osam lira, dok će žena, ako skrene s puta radi užitka u trajanju od osam minuta, podnositi teret osam mjeseci bremenitosti zatim osam godina teškoće odgajanja djeteta koje nema nikakvog zaštitnika tokom osam godina. Zbog toga žene ne dostižu stepen muškaraca u bestidnosti, a kažnjavaju se stotinu puta više.

Ovi događaji koji i nisu tako rijetki pokazuju da su žene blagoslovljena stvorenja, stvorene su da budu izvor plemenitog morala, jer skoro da se kod njih ne nalazi mogućnost grijeha radi uživanja u slastima ovog svijeta. Dakle, žene su na neki način blagoslovljena i dobra stvorenja; stvorene su radi porodičnog sretnog života u okviru islamskoga odgoja.

Neka su proklete takve organizacije koje nastoje unijeti metež i pokvarenost među ove dobre žene!

Molim Uzvišenog Allah da sačuva moje sestre od zla ovih pokvarenih raskalašnika. Amin!

Drage sestre, bratski vam ovu riječ upućujem:
Radite na sticanju vaše opskrbe svojim ruka-

ma kao što rade dobre žene na selu! Zadovoljite se u privređivanju i čuvanju usađenim u vašoj prirodi. Ovo je bolje i preče nego da dolazite u iskušenje da, uslijed brige o izdržavanju, dozvolite da vas ugnjetava muž lošeg morala koji je oduševljen evropskim načinom življenja.

Ako vam se dogodi takva sudbina pa neka od vas imadne muža koji joj ne odgovara, neka se ona zadovolji svojom sudbinom i prihvati je. On će se *inšallah* popraviti zahvaljujući njezinu zadovoljstvu i skromnosti. U protivnom, obraćat ćete se sudu radi razvoda braka, što se, koliko čujem, događa u sadašnje vrijeme. Ovo nikako ne dolikuje veličini islama i časti islamskoga naroda.

Treća primjedba

Drage moje sestre!

Sigurno znajte da su u uživanjima izvan šerijskih odredaba, boli i tegobe koje uživanje nadmašuju deset puta. Ovu istinu potvrdile su *Poslanice Nura* stotinama neoborivih dokaza i sigurnih događaja. Detalje o tome možete naći u *Poslanicama Nura*.

Ukratko: *Riječi: Šesta, Sedma i Osmo iz Kratkih riječi i Vodič omladini*, objasnit će vam sasvim jasno ovu istinu umjesto mene. Stoga

prihvatite i budite zadovoljne užitkom i slastima u granicama dozvoljenog. Zabavljanje sa vašom čistom djecom i iskreni užitak u igranju sa njima u vašim kućama vama je bolje i hiljadu puta ugodnije i zabavnije negoli uživati u kinima.

Usto znajte sigurno da prava slast na ovom svijetu jest u imanu i u granicama imana. U svakom dobrom djelu doista je duhovna slast, dok su u zabludi i skretanju s puta ružne patnje i nesnosni bolovi i na ovom svijetu. Ovu istinu potvrdile su *Poslanice Nura* sa stotinama kategoričkih dokaza. Ja sam se lično "ajnel-jakin", kroz brojna iskustva i događaje osvjedočio da je u imanu sjeme Dženneta, a u zabludi i razvratu sjeme Džehennema. Ova činjenica napisana je više puta u *Poslanicama Nura*. U poricanju i opovrgavanju ove istine ostao je nemoćan i najuobraženiji tvrdoglavac, službeni stručnjaci i sudovi.

Neka sada *Poslanica o hidžabu*, pa *Vodič omladini* te kraći članci *Kratkih riječi*, umjesto mene u potpunosti predoče ovu istinu i održe predavanja vama, mojim čestitim i blagoslovljenim sestrama, i vama koje ste kao moje male kćerke! Ja sam čuo da vi želite da vam održim ders u džamiji, međutim, moja jaka bolest, pored moje slabosti i drugih uzroka, sprečava me u tome. Zbog toga sam i odlučio da

i vi, o, moje sestre, koje čitate i prihvatite ovu moju lekciju što sam vam je napisao, budete obuhvaćene u svim mojim duhovnim zaradama i mojim dovama, kao ostali učenici *Nura*.

Ako možete doći do *Poslanica Nura*, čitajte ih ili slušajte, umjesto da vam ja govorim. Vi ćete tada sudjelovati kao i vaša braća, učenici *Nura*, u svim njihovim duhovnim zaradama i dovama sukladno tom našem potvrđenom pravilu.

Želio sam da vam napišem više od ovoga, ali sam se zadovoljio ovim uslijed moje jake bolesti, iscrpljenosti, starosti, oronulosti i brojnih obaveza koje me čekaju, kao što je pregledanje ovih *Poslanica*.

Vječiti, samo On je Vječiti!

Vaš brat kome trebaju vaše dove,

Said Nursi

VESELA VIJEST... I UPOZORENJE

"Posebna poslanica upućena čelnicima
Medrese Ez-Zehra"

Važna vesela vijest staricama

Upozorenje mladim djevojkama koje žele da ostanu djevice, neudate.

Značenje hadisa

عَلَيْكُمْ بِدِينِ الْعَجَائِزِ

"...*Pridržavajte se vjere starica*"*, znači da će načvršće vjerovanje (iman) na kraju ovoga svijeta biti kod starica.

Jedna od četiri osnove *Poslanica Nura* jest samilost, a i žene su nosioci suosjećajnost i požrtvovanosti tako da i one koje su najplašljivije žrtvuju svoj život da bi spasile svoje dijete. Poštovane majke i sestre suočavaju se u ovom dobu sa velikim događajima. Zbog toga sam nadahnut istaknuti da je potrebno objasniti

---

* Bilježi Ed-Dejlemi prenoseći hadis Ibn Omera. (Ed-Durek el-muntesire od Sujutija).

prirodnu istinu koja se odnosi na mlade djevojke učenice *Nura*, premda nije prikladno to otkrivati ili štampati, jer se radi posebno o onima koje žele ostati neudate ili su primorane na to, pa kažem:

O, kćeri moje! O, sestre moje!

Ovo naše vrijeme, doista, ne liči nimalo prošlim vremenima. Savremeni "evropski" odgoj uspio je, tokom pola stoljeća da u ovom društvu zamijeni islamsko odgajanje. I umjesto da muškarac odluči da uzme sebi ženu u cilju da se spasi grijeha i učini je svojom vječitom pratiljom i izvorom ovodunjalučke sreće, štiteći islamski odgoj, on tu unesrećenu, slabašnu ženu, pod uticajem evropskog odgoja, stavlja pod svoju volju i vlast uvijek, a svoju ljubav prema njoj svodi samo na period njene prolazne dunjalučke mladosti. A i ono malo rahatlua i zadovoljstva koje joj pruži naplati deset puta većim zahmetom. Na taj način ona provodi život u muci i bolu, posebno ako ne postoji ravnoteža između bračnih drugova, tada se šeriatsko pravo neće očuvati, žena će do kraja života patiti. Ako se još umiješa ljubomora, bude još i gore. Ono što vodi ovakvom braku ima tri uzroka.

Prvi uzrok:

Kao nagradu za izvršenje prirodne dužnosti nastavka i održanja potomstva, Božanska mudrost ulila je u čovjekovoj prirodi užitak i želju za tim. Ta mudrost odredila je prirodnu želju i užitak. Muškarac, međutim, podnosi poteškoću od sahat vremena zbog tog užitka koje traje deset minuta – ako je šeriatski – dok žena nosi u stomaku dijete oko devet mjeseci za taj užitak, koji je trajao deset minuta, pored onoga što će podnositi poteškoće desetak godina radi svoga djeteta. Dakle, vrijednost tog desetominutnog prirodnog užitka i sklonost pada i nestaje, jer vodi ka ovim brojnim nepogodama i trajnom zamoru.

Onda, osjećaji žene, njeni nagoni i prirodna sklonost ne treba da nagone ženu na brak.

Drugi uzrok:

Žena u svojoj prirodi ima potrebu za nekim ko bi se starao o njenim životnim potrebama, jer je ona nježne tjelesne građe. Pa ipak, njoj je bolje da sama sebi stiče opskrbu kao što to rade žene na selu. To bi joj bilo lakše na desetine puta, nego da je ta potreba navede na podnošenje iživljavanja i dominacije muža, nastalih na

neislamskom odgoju, kao što je to slučaj u ovo naše vrijeme gdje su uobičajeni prezir i mržnja, pa žena, možda, pokušava zadobiti muževljevo zadovoljstvo namješteno, remeteći svoj ibadet i moral, a ibadet i moral su glavni oslonci u njenom i ovosvjetskom i onosvjetskom životu, a sve to uslijed takvog prostog i bezvrijednog načina života.

Imajući u vidu da Stvoritelj Milostivi i Skrbnik Plemeniti šalje i ženama njihovu opskrbu i hranu kao što i maloj djeci daje hranu iz dojki, onda učenicama *Nura* nije potrebno da tragaju za mužem bez namaza i pokvarenog morala. Nije u interesu i nije potrebno da popuste njemu na dvoličan način i stave se pod njegov pritisak radi te opskrbe.

Treći uzrok:

U prirodi je žene da voli djecu i zabavlja se sa njima. Ono što jača ovu prirodnu sklonost i tjera ženu na brak to su usluge djeteta prema njoj na ovom svijetu, njegovo zauzimanje za nju na Sudnjem danu i upućivanje njoj dobrih djela nakon njene smrti. Međutim, evropski odgoj koji je zauzeo mjesto islamskoga odgoja u ovo vrijeme, učinio je da jedno ili dvoje od desetero djece čini dobro svojoj majci i registruje dobra djela na stranicama njenih djela, lijepim dovama i

dobročinstvima da se na Ahiretu zauzme za nju, dok preostalih osam od njih deset to zanemaruju.

Zato ova prirodna sklonost i nefsana čežnja ne treba da, u ovom našem dobu, tjeraju ženu da podnosi poteškoće ovoga teškog života, osim ako nije primorana na to.

Na osnovu činjenice na koju smo ukazali obraćam se svojim sestrama *Nur* učenicama koje žele da ostanu neudate, i kažem:

Neka ne prodaju sebe otkrivenošću dok ne nađu dobra muža, vjernika i lijepa vladanja koji im potpuno odgovara. Neka ostanu neudate ako ne mogu naći odgovarajućeg muža, kao što to čine neke hrabre *Nur* učenice, sve dok im se ne ponudi onaj ko im odgovara, između onih koji su islamski odgojeni, onaj čija je savjest čista, da joj takav bude vječiti saputnik, da se ne pokvari vječita sreća na njezinom Budućem svijetu radi iznenadnog dunjalučkog užitka, i da se ne utopi u zla ove civilizacije.

Said Nursi

KRATKO UKAZIVANJE NA VAŽNU ČINJENICU

U pojedinim časnim hadisima stoje ukazivanja na to:

Da će na kraju ovoga svijeta istine imana sve više dolaziti do izražaja kod žena. To im omogućava da se do izvjesne granice zaštite od propasti u zabludi toga vremena. Također nam i časni hadis ukazuje:

عَلَيْكُمْ بِدِينِ الْعَجَائِزِ

To jest, "*U vrijeme pred Sudnji dan, pridržavajte se vjere starih žena!*"

Što će reći da žene koje su nosioci samilosti, suosjećajnosti i milosti, zahvaljujući iskrenosti i odanosti proisteklim iz te prirode samilosti, bivaju spasene opasnosti varljive zablude u to vrijeme. Svoj iman će i dalje čuvati.

U još jednom hadisu kaže:

أَبِي الْبَنَاتِ مَرْزُوقٌ

Što nam poručuje: "*Nafaka očeva ženske djece se uvećava*", što znači da će na kraju življenja na

ovome svijetu biti više ženske djece negoli muške, da će biti čestite i da će biti bereketli nafake.

Ranije mi je bila nepoznata tajna hadisa ove vrste. No, *Allahu pripada svaka zahvala*, donekle sam razumio njegovu tajnu.

Veoma sažeto ćemo je objelodaniti:

Djeca nisu kao mladunčad kod životinja. I dok su mladunčad kod životinja spremna da se oslone na sebe u toku dva-tri mjeseca, dijete treba zaštitu i staranje okićeno milošću i suosjećanjem tokom deset pa i više godina.

Zbog toga je potrebna stalna samilost i pažnja majki prema svojoj djeci, krajnje požrtvovano. To je nešto sasvim prirodno usađeno u čovjeka, za razliku od životinje. Usto je Božanska Mudrost uzdigla u prirodi muškarca karakter ugleda i osjećaj časti, da bi mogli pomagati fizički slabim majkama i nemoćnoj djeci.

U okviru ove prirode, ugleda i časti, dati su iskreni elementi hrabrosti, bez nadoknade i uzvraćanja. Međutim, u ovo vrijeme, ova vrlina se, iz određenih razloga, do izvjesnog stupnja iskvarila, te je oslabila i ta hrabrost kod većine muškaraca, dok se prirodni karakter kod žena, a to je samilosna požrtvovanost, nije iskvarila.

Žene sa ovim prirodnim karakterom obavljat

će uzvišene usluge među muslimanima pred kraj svijeta. Ovaj prirodni karakter muslimana, u ovom vremenu pred kraj svijeta će odigrati veliku ulogu i uzvišene usluge u islamskom svijetu i postati temeljom društvenog života i islamske civilizacije. Ovi časni hadisi simbolično ukazuju na to i o tome izvještavaju.

SAGLASNOST HADISA O BRAKU

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِيحُ بِحَمْدِهِ

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا

U ime Uzvišenoga!

*...i ne postoji ništa što Ga ne veliča hvaleći
Ga (17/44).*

*Es-selamu alejkum ve rahmetullahi ve
berekatuhu, uvijek i stalno!*

Odgovor na pitanje postavljeno u jednom listu objavljenom izvan domovine.

"Zašto si ostao neoženjen, suprotno stavu Poslanikova sunneta?"

Mi smo pročitali vaše pismo upućeno našem profesoru koji je teško bolestan.

I on kaže: Da nisam ovako jako bolestan, napisao bih opširan odgovor ovoj čestitoj i dobroj braći, ali moje jako teško zdravstveno stanje to mi ne dozvoljava. Zbog toga ćete napisati sasvim sažeto, u nekoliko tačaka, kao odgovor iskrenoj i dobroj braći i mojim saputnicima na putu usluga Kur'anu.

Prvo, u vrijeme kada je potrebno odbiti napad strašnog bezbožništva, koje nasrće od prije četrdeset godina, riješio sam sve žrtvovati, radi istine Kur'ana Časnog, i ne samo sreću ovog svijeta, nego, ako je potrebno, žrtvovati i ahiretsku sreću. Da bih mogao služiti Kur'anu na pouzdan način i potpunom iskrenošću, bilo mi je neophodno ne samo ostaviti brak i žene ovoga privremenog svijeta, znajući da je brak sunnet, nego čak i kad bi mi bilo dato deset hurija na ovom svijetu, bio bih prisiljen da sve ostavim kako bih sa potpunom iskrenošću mogao biti u službi istine Kur'ana. Jer, ateističke strašne organizacije vrše žestoke napade i planiraju podle spletke, tako da im se moguće suprotstaviti samo uz podnošenje velikih i nesebičnih žrtava, i napuštanjem svega osim djelovanja na putu širenja vjere, iskreno, samo radi Allaha.

Jedan dio nemoćnih učenjaka i bogobojaznih ljudi donosili su fetve (mišljenja) u korist novotarija ili su manifestirali naklonost prema

bezbožnicima zbog brige o životu svoje djece i porodice. Posebno je zahtijevalo podnošenje žrtava krajnju stabilnost i čvrstinu koristeći svakoga i sve drugo spram žestokog i strašnog napada na vjeru, zabranjivanjem vjerske pouke u školama, i izmjenom propisanog ezana. Zbog toga sam odbacio brak, mada znam da je brak sunnet, i obavljanje tog jednog sunneta, da ne bih pao u brojne grijehе, da bih mogao obavljati što više vadžiba (obaveze) i farzova (stroge naredbe). Ne smije se dozvoliti padanje u brojne grijehе i (haramе) pridržavajući se samo jednog sunneta. U toku ovih četrdeset posljednjih godina učenjaci koji su se pridržavali samo tog jednog Poslanikova sunneta našli su se prisiljenim da upadnu u desetine velikih grijehа i harama te da zanemare neke druge sunnete i farzove.

Drugo, ajet časni:

فَانكحُوا مَا طَابَ لَكُمْ

Onda se ženite sa ženama koje su vam dopuštene (4/3), i hadis časni:

تَنَآكحُوا تَكَآثَرُوا

"Ženite se, množite se...", i druge slične naredbe nisu obavezne i stalne, nego pohvalne i smatrane preporučljivim, pored toga što su vezane za uvjet koji mora postojati. I ne odnose se na svakog, i u

svako vrijeme se ne mogu primjenjivati.

Zatim, i hadis koji glasi:

لَا رَهْبَانِيَّةَ فِي الْإِسْلَامِ

"*Nema celibata u islamu*" ne znači da je povlačenje i izoliranost, kao što to praktikuju monasi, zabranjeno, odbačeno, nešto što je haram, nego je to podstrekavanje na društveni život, što je i karakteristika islama, kao što govori i hadis uzvišeni:

خَيْرُ النَّاسِ مَنْ يَنْفَعُ النَّاسَ

"Najbolji čovjek je onaj koji je najkorisniji ljudima." Hiljade dobrih ljudi iz ranijih pokoljenja privremeno su se sustezali, povlačili u špilje i neko vrijeme provodili izolovano, izbjegavajući ukrase ovosvjetskoga prolaznog života i oslobađali se njega kako bi se potpuno mogli posvetiti građenju svog ahiretskog života.

Bilo je mnogo dobrih ljudi iz ranijih pokoljenja koji su izbjegavali uživanje ovoga svijeta i njegove čari da bi dostigli vječito osobno savršenstvo na budućem svijetu. Svakako da ima pojedinaca koji će raditi na ostvarenju vječite sreće mnogih nedužnih i bespomoćnih Muslimana kako bi i oni ojačali svoje vjerovanje i bili što više u službi Kur'ana i vjere istinitom

uslugom, da bi čvrsto stajali u sučeljavanju sa ateističkim rušilačkim napadima izvana i unutar domovine. Dakle, svaki onaj pojedinac koji se kloni ovog zalazećega svijeta i vrši ovo opće i univerzalno djelo, a ne djelo samo za sebe, ne protivi se Poslanikovu sunnetu, nego, naprotiv, radi sukladno njemu.

U želji da se obogatim i samo jednim atomom iskrenih riječi Ebu Bekra es-Siddika, *neka mu se Allah smiluje*: "Neka se moje tijelo toliko uveća u Džehennemu kako ne bi ostalo mjesta ni za jednog vjernika", i ovaj Said slabašni je ostao neoženjen i sa zadovoljstvom je odabrao izoliranost sve vrijeme svoga života.

Treće, učenicima *Nura* nije rečeno niti se može reći: "Vi odustanite od ženidbe bez obzira što se drugi žene!" No, učenici su sami sobom na raznim stupnjevima. Neki od njih ne treba da se vežu za potrebe ovoga svijeta, koliko je moguće u ovo vrijeme i jedan period svoga života, težeći ka najvećem žrtvovanju, čvrstini i punoj iskrenosti.

No, ukoliko čovjek nađe sebi ženu koja će mu pomagati u služenju Kur'anu i imanu, onda je to u redu. Takav brak neće štetiti u njegovom služenju i radu za Kur'an. Hvala Allahu, u redovima *Nur* učenika nalazimo mnoge takve primjere. Njihove supruge nimalo ne zaostaju za

njima u službi Kur'anu i vjerovanju. Ponekad one nadmašuju svoje muževe i preteknu ih uslijed svoje prirodne naklonosti, a za što one ne traže nikakvu naknadu, već obavljaju posao sa ovom darovanom hrabrošću i požrtvovanošću, sa potpunom svojom iskrenošću.

Veliki dio osposobljenih *Nur* učenika su oženjeni. Oni su realizovali časni sunnet kako valja, a *Poslanice Nura* obraćaju im se riječima:

"Neka se vaše kuće pretvore u male svjetlosne škole, *medrese-i nurije*, u mjesto gdje će se sticati znanje i saznanje, kako bi se odgajala djeca koja su plod ovog sunneta, da bi vam ona bila zagovornici na Sudnjem danu i pravi *evlad* na ovom svijetu, odgojeni u imanu i u islamskom duhu. U protivnom, ako bi se djeca odgajala samo na principima evropskog odgoja, kao što se dogodilo u posljednjih trideset godina, onda vam ta djeca neće biti od koristi ni na ovom svijetu, a optuživat će vas na Sudnjem danu govoreći: "*Zašto nam niste spasili naš iman?*" Vi ćete se tada kajati i biti tužni zbog tih njihovih riječi. To nije ništa drugo do protivljenje mudrosti časnom Poslanikovu sunnetu".

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Radi rasvjetljenja značenja hadisa

عَلَيْكُمْ بِدِينِ الْعَجَائِزِ

koji je dva-tri puta spomenut u *Vodiču ženama*, prebačeno je *Sedam nada* iz *Poslanice starima*.

PRVA NADA

O, vi koji ste dostigli zrele godine, o draga braćo starci, o drage, poštovane sestre starice! I ja sam kao i vi starac. Ja ću vam napisati nešto o svome stanju kroz koje sam prošao i o vratima nade na koja sam nailazio s vremena na vrijeme, o iskricama utjehe u toj nadi u vremenu starosti, a možda ćete se i vi pridružiti meni u zrakama svjetla utjehe i iščekivane nade. Svjetlo koje sam vidio i vrata nade na koja sam naišao sigurno da

su se otvorila prema mojoj krnjavoj spremnosti i nesređenim mogućnostima. Vaše iskrene i čiste spremnosti učinit će, Allahovom dozvolom, to svjetlo sjajnijim i svjetlijim nego što sam ja vidio i biti nada, jača i čvršća nego što sam je ja našao.

Nema sumnje da izvor svjetla i ishodište nade koje ću ja navesti nije ništa drugo do iman.

DRUGA NADA

Kada sam bio nadomak starosti, jednog jesenjeg dana, i to upravo u vrijeme ikindiye, pogledao sam na ovaj svijet sa vrha brda. Iznenađeno da se u meni javi veoma delikatno i tužno stanje, podobro ogrnuto tminom. I vidjeh: ostario sam, ostario je i dan, i godina, i svijet je ostario. Ova oronulost potresla me žestoko, jer sam osjetio da se već približilo vrijeme moga rastanka sa ovim svijetom i da je došao čas rastanka sa prijateljima i svim meni dragim osobama...

I dok sam ja tako stajao očajan i tužan, Božanska Milost pojavi se sasvim očito i izmijeni tu bolnu tugu u vedro veselje u srcu. Izmijeni taj bolni rastanak sa prijateljima u utjehu koja rasvijetli sve strane moje duše.

Da, o vi koji ste stari kao i ja! Uzvišeni Allah, koji predočava Svoje sjajno Biće nama i definira nam ga na više od sto mjesta u Kur'anu Časnom svojstvom "Milostivi, Samilosni (*Er-Rahman, Er-Rahim*)" ... i Onaj koji vječito upućuje Svoju Milost i šalje je u pomoć živim bićima na površini Zemlje, kojima je tako potrebna i koji je iščekuju, Koji šalje Svoje darove iz svijeta

nespoznajnog i prekriva proljeće svake godine nepreglednim blagodatima koje se ne mogu ni pobrojati, Koji šalje tu blagodat nama kojima treba opskrba, manifestujući tom blagodati visinu odraza Svoje svestrane milosti prema fazama slabosti i stepenima nemoći skrivenim u nama. Ova milost Milostivog, milost našeg Gospodara najveća je i najuzvišenija nada u vrijeme ove naše starosti, ona je najsvjetlije svjetlo za nas!

Dostizanje do ove milosti biva sa pripadanjem tom Milostivom u vjerovanju i pokornosti Njemu Uzvišenom izvršavanjem obaveze i zaduženja.

TREĆA NADA

Kada sam se probudio u jutro starosti iz sna noći mladosti, pogledao sam na sebe i primijetio sam kao da se moje tijelo kotrlja žurno sa jedne visine na ravan kabura. Nešto poput onoga što je opisao Nijazi Misri:

*Zgrada ovog života ruši se kamen po kamen;
zanemarena, duša zagnjurena,
a zgrada se raspala!*

Moje tijelo, sklonište moje duše, počelo se rušiti, kamen za kamenom pada sa prolaskom vremena. Spone mojih nada i želja što su me snažno vezivale za ovaj svijet počele su se lomiti i prekidati. Osjetih da se približilo vrijeme rastanka od mnogobrojnih prijatelja i dragih osoba. Počeo sam tragati za lijekom ove duboke duhovne rane za koju, izgleda, nema pravog lijeka. Nisam uspio naći lijek toj rani pa ponovo rekoh kao što i Nijazi Misri kaže:

*Allahova mudrost traži propast tijela,
dok srce se sprovodi do u vječnost.*

*Moja duša stenje od patnje i tuge
pred kojom je i Lukman, tražeći lijek,
ostao zbunjen.**

I dok sam bio u ovakvom stanju, najednom uputa pravog puta koju je kao poklon donio čovječanstvu, i zagovorništvo i nur plemenitog Poslanika (alejhi's-selam), koji je Allahova milost prosuta na sav svijet, njen primjer koji govori nimete milosti, koji poziva njoj, koji govori o njoj, najednom dakle taj nur zastupništvo i uputa njegovog, s. a. v. s., postadoše blagotvorni mehlem koji liječi i lijek pravi za tu tešku bolest za koju sam mislio da nema lijeka, te taj ubilački očaj, koji me je bio snašao izmijeni u svjetlo nade koja sija.

Da, o starci, o poštovane starice, o svi vi, koji osjećate starost kao ja!

Mi odlazimo, nema koristi od zavaravanja. Zatvaranjem očiju, neće nam se dopustiti da ostanemo ovdje. Preseljenje predstoji. Ali svijet *Berzaha* nije onakav kao što nam se čini, prekriven tamom obmane koja proističe iz nemara i kao što to predočavaju oni koji su u zabludi. Nije to svijet rastanka, niti svijet mraka i nasilja, nego

---

* Uprkos tome što moje srce snažno želi vječnost, Allahova Mudrost iziskuje propast tijela. Pao sam u takav očaj da ni liječnik Lukman ne bi mogao naći lijeka mom bolu.

je to mjesto okupljanja ahababa i prijatelja, svijet susreta sa najdražima. Na čelu njihove povorke je Miljenik Gospodara svjetova i naš zagovornik kod Allaha na Sudnjem danu, *neka je na njega najuzvišeniji salat-i selam.*

Da, doista, mi idemo u svijet gdje je otišao onaj koji je prvak tri stotine pedeset miliona ljudi u svakom stoljeću kroz protok hiljadu tristo pedeset godina, odgojitelj je njihovih duša, vodič njihove pameti, omiljen njihovim srcima, u čiju se stranicu svakodnevno unose dobra djela koliko se unosi dobrih djela njegovom cijelom Ummetu, tajnom:

السَّبُّ كَالْفَاعِلِ

"Uzročnik je kao i onaj koji djeluje." On je onaj koji je cilj Božanskih Namjera, cilj Allahovog stvaranja svemira. On je taj uzročnik za uvećanje vrijednosti svega što postoji. To je Poslanik plemeniti (alejhi's-selam)! I kao što je on rekao u prvim trenima dolaska na ovaj svijet: "Ummeti... Ummeti..." (Moj Ummete, moj Ummete), kako se navodi u autentičnim verzijama i istinitim otkrovenjima, on (alejhi's-selam) govorit će i na Mahšeru – okupljanju svijeta, kada svi budu govorili: Moj nefsu, moj nefsu, govoriti to isto: "Ummeti... Ummeti." On će nastojati svojim zagovorništvom da pohrli u

pomoć i pruži podršku svome Ummetu vrhunskom, najuzvišenijom, svetom požrtvovanošću, u vremenu kada će svaka osoba između ogromne gomile govoriti: "Nefsi... Nefsi!" (Moja dušo, moja dušo). Mi, dakle, odlazimo ka svijetu kamo je otišao i plemeniti Vjerovjesnik. Otputovat ćemo prema svijetu osvijetljenom svjetlom te sjajne svjetiljke i nebrojenim zvijezdama čistih i dobrih ljudi koji će biti oko njega.

Da, jedini način da uđemo pod bajrak njegova zagovorništva i okoristimo se sjajem njegova nura, te se spasimo od tame *Berzaha*, jeste dosljedno slijedenje časnog sunneta.

ČETVRTA NADA

Kada su moje noge nagazile na prag starosti, moje tjelesno zdravlje, koje je drobio i potpomagao nemar, također se izmijenilo. Starost i bolest kao da su se udružile da navale na mene, da šalju na moju glavu udarce jedan za drugim tako da su mi otjerale san. Ja nisam imao ništa, nikakva bogatstva, niti porodicu ni djecu, koji bi me vezali za ovaj svijet. Uvidio sam sve grijehе i greške kao plod moga životnog kapitala koji sam upropastio u nemaru mladosti. Zavapio sam glasno, poput Nijaza Misrija govoreći:

*Život mi je otišao uzalud, u njemu nisam ništa
dobio!*

*Pronašao sam put, ali
povorka je već otputovala daleko!
Plaćući i jecajući jedan, sam na opustjeli put
padoh...*

*Oči plačne, grudi vrele, um u čudu
zaprepašten...*

Bio sam tada u punoj samoći i osjećao očajnu tugu, pokajničko žaljenje i rasplamsalu čežnju zbog života koji mi je protekao. Uzviknuo sam iz

dubine duše tražeći pomoć i svjetlo nade...

Odjednom Kur'an mudri nadnaravnog objašnjenja, pomože mi i priteče u pomoć. Otvori preda mnom vrata snažne nade, pokloni mi istinsko svjetlo utjehe koje može da odstrani očaj sto puta jači od moga očaja i da uništi tu ubilačku tamu oko mene.

Da, o, starci, o, poštovane starice, o, vi čije spona počinju da se odvajaju od ovoga svijeta kao kod mene! Da li je moguće da Uzvišeni Tvorac, koji je stvorio ovaj svijet kao najkompleksniji i najuređeniji grad, poput prekrasne palače, dakle, da li je moguće da Stvoritelj Plemeniti ne govori sa svojim najmilijim i najuglednijim gostima i prijateljima u tom gradu u toj palači? Je li moguće da ih ne dočeka i ne primi?

Pošto je stvorio ovu veličanstvenu palaču Svojim znanjem i uredio je po Svojoj volji, ukrašio je kako je htio, onda sigurno da Onaj koji stvara zna, i Onaj koji zna, govori. Pošto je učinio ovu palaču lijepom i krasnom musafirhanom, a ovaj grad veličanstvenim bazarom, onda taj svijet mora imati i knjige i listove u kojima objašnjava ono što hoće od nas i razjašnjava Svoje odnose s nama.

Nema sumnje da je ovo najsavršenija Knjiga među Knjigama koje je On objavio, da je to nadnaravni, uzvišeni Kur'an, čija je nadnaravnost

potvrđena sa četrdeset aspekata nadnaravnosti, Kur'an koji se uči svake minute jezicima bar stotine miliona osoba, koji rasipa svjetlo i upućuje na Pravi put, u kojemu svako slovo nudi najmanje deset dobrih djela i deset sevapa, a katkada deset hiljada dobrih djela pa i trideset hiljada, kao što je to učenje Kur'ana u noći *Lejle-i kadra*. Na taj način Kur'an dariva plodove Dženneta i svjetlo *Berzaha*. Ne postoji u Kosmosu knjiga, niti je iko može pokazati koja može da se s njime natječe.

Pošto je ovaj Kur'an časni, koji imamo, govor Gospodara svjetova i Njegova naredba nama saopćena, izvor Allahove milosti što obuhvata sve, a koji potiče od Uzvišenoga Stvoritelja nebesa i Zemlje, od strane Njegovog apsolutnog gospodarenja i od strane grandioznosti Njegovoga Božanstva, i iz ugla Njegove sveobuhvatne i nepregledne milosti, to se čvrsto Kur'ana drži! U njemu je lijek za sve bolesti, svjetlo koje rasvjetljava svaku tamu i donosi nadu svakom očaju.

Ključ ove vječite riznice jest iman, puno predanje, slušajući Kur'an njegovo potpuno prihvatanje te njegovo učenje.

PETA NADA

Na početku same moje starosti uz želju da se izolujem i povučem od svijeta, moja je duša istraživala mir u samoći i u izolaciji na brdu Juša koji gleda na Bosfor. Kada sam jednog dana bacio pogled na horizont sa vrha tog uzdignutog brežuljka, vidio sam, sa upozorenjem moje starosti, sliku zalaska i rastanka koja okapava tugom. Spustio sam svoj pogled sa vrha stabla svoga života, sa njegove grane četrdesetpete pa naniže, dok nisam dospio do najnižih slojeva. Primijetio sam na svakoj nižoj grani, u okviru svake godine nebrojene dženaze meni dragih osoba i mojih prijatelja, ahababa i poznanika. Rastanak sa ahababima i odvajanje od njih duboko me dirnuo, pa su zazvonile jecajem riječi Fuzulija Bagdadija:

*Kad god se prisjetim njihovog društva, ja
tugujem,
Dok god ima daška u ovom suhom tijelu, moje
suze praćene su jecanjem!*

Tražio sam vrata nade i svjetla, čime bi se utješila moja duša. Najednom mi je svjetlo

vjerovanja u Budući svijet pristiglo u pomoć i darovalo svjetlo koje se nikada ne gasi i nadu koja nikada ne iščezava.

Da, o, moja braćo starci, o, moje sestre starice! Kako Budući svijet postoji i kako je on vječit, pošto je on bolji od ovoga svijeta i pošto je Onaj koji je nas stvorio i Mudar i Milostiv, onda mi ne treba da se žalimo na našu starost, niti da budemo opterećeni time. Naprotiv, ukoliko ostarimo u imanu i obavljajući ibadete, i dospijemo do tih godina potpune zrelosti, starost je tek nagovještaj okončanja životnih obaveza i znak putovanja ka svijetu milosti radi uživanja u vječitom rahatluku. Prema tome, sa starošću treba biti sasvim zadovoljan.

Da, vijesti stotinu dvadeset četiri hiljade odabranih, izabranih, a to su vjerovjesnici i poslanici alejhimu's-selam*, kao što se to tekstom ističe u hadisu, potvrđene su konsenzusom i tevaturom (preneseno u svakoj generaciji

---

*Prenosi se od Ebu Umamea da je Ebu Zejd rekao: "Božiji Poslaniče – upitao sam – koliko je umrlo vjerovjesnika? Stotinu dvadeset četiri hiljade, odgovorio je Poslanik, od toga su tristotine petnaest poslanici." (Bilježi imam-i Ahmed, Miškatu'l-mesabih, III/122 T 5737.) Istraživač ističe da je hadis sahih – autentičan. V. više Zadu'l-mead, I/43. op. prev.

preko većeg broja prenosilaca), oslanjajući se na one koji su se osvjedočili, druge hadise kod nekih, i na puno uvjerenje kod drugih da Budući svijet postoji. Konsenzusom je također oglašeno da će ljudi tamo odlaziti bez sumnje, kao što je to Tvorac svemira obećao kategoričkim Svojim obećanjem.

Potvrda stotinu dvadeset četiri miliona evlija-dobrih ljudi, otkrovenjem i potvrđenjem, kako su o tome obavijestili ovi vjerovjesnici, alejhimu's-selam, i na osnovu njihovog potvrđenja da postoji Budući svijet uvjerljivim svjedočenjem, jest neporecivi dokaz, i to kakav dokaz da postoji Budući svijet.

Također, i odsjaj i manifestacija svih Allahovih lijepih imena (*El-Esma'ul-husna*) Stvoritelja Kosmosa, imena koja se odražavaju svugdje po cijelom Svijetu potvrđuju sama sobom postojanje Budućeg vječitog svijeta i sasvim jasno dokazuju njegovo postojanje.

Isto tako, i Božanska moć i Njegova apsolutna mudrost, u kojoj nema ni pretjeranosti ni uzaludnosti, koja oživljava mrtva stabla i njihove uspostavljene oblike, a ona se ne mogu ni pobrojati koliko ih je na površini zemlje, oživljava ih svakog proljeća i svake godine i to samo

naredbom "Budi – i ono bude", i čini ga znakom proživljenja poslije smrti, pa okupi tri stotine hiljada vrsta biljaka i životinja i proživi ih. Pojava proživljavanja tih tri stotine hiljada uzoraka nagomilanoga i proživljenoga jesu dokazi postojanja Budućeg svijeta.

Također, to svjedoči i neograničena milost koja traje tokom života svih živih bića kojima je potrebna opskrba i hrani ih savršenom pažnjom, hranom krajnje nadnaravnom. Stalna pažnja koja se očituje u raznim ukrasima i ljepotama, koje se ne mogu ni pobrojati ni sagledati, u veoma kratkom periodu svakog proljeća, bez sumnje sama sobom uvjetuje postojanje Budućeg svijeta.

Tako isto i ljubav za vječitošću, vječita čvrsto usađena nada koja se ne može odvojiti od prirode ovoga čovjeka, koji je najdraže stvorenje Stvoritelju i najsavršeniji plod ovog Kosmosa i koji je najčvršće povezan sa suštinama Kosmosa u cjelini, bez sumnje, ukazuje, samo sobom, na postojanje vječitog nakon ovoga prolaznog svijeta i na postojanje Budućeg svijeta i vječite kuće sreće.

Svi ovi dokazi potvrđuju kategorički do te mjere da je nužno prihvatiti postojanje Budućeg

svijeta poput očitog postojanja ovog svijeta.*

Kur'an nam donosi najvažniju lekciju, a to je vjerovanje u Budući svijet, i to je vjerovanje čvrsto i stabilno do te mjere, i u tom vjerovanju je tako jaka nada i snažna utjeha, čak i kad bi se sastavilo sto hiljada starosti u jednoj osobi, bilo

* Dalekosežnost lahkoće u hadisu "potvrđena naredba" i dalekosežnost poteškoće forme i oblika negiranja toga očituje se u slijedećem primjeru:

"Kada neko od vas kaže: Da, tamo postoji na površini zemlje veoma nadnaravan park čiji su plodovi poput konzervi mlijeka, a drugi to negira i neće da prihvati govoreći: Ne, ne nalazi se takav park. Prvi lahko može potvrditi svoju izjavu, samim ukazivanjem na mjesta toga parka ili ukazivanjem na neke njegove plodove. Drugi, tj. onaj koji negira, bio bi obavezan da pregleda i pretraži sve krajeve Zemljine kugle kako bi potvrdio to što negira, a to je da ne postoji takav park.

Tako je isto i sa onima koji su obaviješteni o Džennetu. Oni ukazuju na stotine hiljada osobnosti i posebnosti Dženneta, objašnjavaju njegove plodove i njegova djela, znajući da su samo dva iskrena svjedoka između njih sasvim dovoljna da potvrde njihovu tvrdnju, dok oni koji negiraju postojanje Dženneta ne mogu dokazati svoju tvrdnju osim da pregledaju bezgranični Kosmos i neograničenu vremenitost njegovu. Putujući po njima, istražujući i pretresajući, i ukoliko ga ne bi pronašli, onda im je moguće da dokažu svoje pretpostavke.

O, draga braćo starci! Shvatite, kako je velika snaga vjerovanja u Budući svijet, o, kako je to čvrsto!

bi im dovoljno to svjetlo, ta nada, ta utjeha koja izbija iz ovoga vjerovanja. Zbog toga smo mi starci obavezni, da se veselimo našoj starosti i radujemo joj se govoreći: "*Hvala Allahu na potpunom vjerovanju.*"

ŠESTA NADA

Kada sam bio u izgnanstvu, u bolnom zarobljeništvu, ostao sam sâm samcat odvojen od čitavog svijeta na vrhu brda Čam, koje gleda na meraju Barla. Tražio sam svjetlo u toj samoći. Jedne noći nalazio sam se u maloj nenatkrivenoj sobi postavljenoj na visokom borovom stablu na vrhu tog uzvišenja. Starost me je tada upozorila na tri-četiri znaka otuđenja međusobno izmiješanih. I kako je to navedeno u Šestom pismu, sasvim jasno, u tišini te noći, u kojoj nema ni traga ni glasa osim tog tužnog odjeka vitkih stabala i njihova šuštanja, osjetio sam da je taj bolni odjek pogodio dubinu mojih osjećaja, dotakao središte moje starosti i tuđinstva, pa je ta starost prošaptala na uho moga srca, upozoravajući me:

"Ovaj dan već je zamijenjen ovim tamnim grobom, a svijet je zaogrnuo svoje ćefine crne, tako će se i dan tvoga života preokrenuti u noć, preokrenut će se i dan ovoga svijeta u noć *Berzaha*, promijenit će se ljeto života u noć zimske smrti."

Moja duša je zlovoljno odgovorila na to:

Da, isto onako kao što sam ja ovdje tuđinac

daleko od svoga mjesta i daleko od svoga zavičaja, moj rastanak od brojnih mojih prijatelja u toku moga života, koji je dostigao pedesetu godinu i koji ne raspolaže ničim do obilatim prolijevanjem suza za njima, i ovo izgnanstvo i osama, uveliko nadmašuju moju osamu i odstranjenje iz mog zavičaja... Ja, doista, osjećam da se približavam daleko tužnijoj i bolnijoj samoći od samoće ove noći i svoje osame na ovom brdu koje je ogrnuto tuđinstvom i tugom. Moja starost upozorava me na približavanje časa konačnog rastanka od ovoga svijeta i svega što je na njemu. U ovom tuđinstvu omotanom tuđinom i kroz ovu tugu s kojom se miješa druga tuga počeo sam da tragam za svjetlom, za nadom. Ubrzo mi vjerovanje u Allaha pristiže u pomoć. To mi je darovalo toliku podršku i bliskost, čak kada bi se moj boravak u divljini i moji bolovi umnožili i hiljadu puta, ta podrška i utjeha bila bi mi dovoljna.

Da, o, starci, o, vi, starice!... S obzirom da mi imamo Gospodara Milostvog, znači da za nas tuđina ne postoji. S obzirom da Uzvišeni postoji, onda i za nas sve postoji, a budući da On postoji, i Njegovi meleki postoje. Ovaj svijet onda nije prazan. Pusta brda, samotne pustinje, sve je naseljeno Allahovim plemenitim robovima. Da, pored tih svjesnih i osjećajnih Allahovih robova, svjetlom Allaha Uzvišenoga čini stabla pa čak i

kamenje kao da su i oni naši prisni prijatelji koji jezikom svoga stanja mogu da razgovaraju, da se zabavljaju sa nama.

Da, dokazi Njegovog, Slavljen je On, postojanja, brojni su koliko i sva bića u ovom svemiru u brojnost harfova ove velike knjige svemira. A dokazi i iskazi Njegove milosti brojni su koliko i bića što posjeduju duh, i sve što im je namijenjeno od Njegovih blagodatnih jela, što su ukazi Njegove sažaljivosti, milosti i brižljivosti. Sve ovo ukazuje na vrata našega Gospodara Milostivog i Plemenitog, i našeg bliskog Graditelja, i našeg dragog Zaštitnika. Nema sumnje da su slabost i nemoć najpriznatiji zagovornici kod tih uzvišenih vrata. A pravo vrijeme slabosti i nemoći jest upravo starost. Zbog toga smo mi dužni voljeti starost, a ne da se žalimo i ljutimo na nju, jer je starost priznati i vrijedni zagovornik pred ovako uzvišenim vratima.

SEDMA NADA

Kada su se u prvim danima starosti, zanos i osmijeh Starog Saida pretvorili u jecaje i plač Novog Saida, ljubitelji ovog svijeta su me pozvali u Ankaru, misleći da sam ja još Stari Said, i ja sam im se odazvao.

Posljednjih dana jeseni, ispeo sam se navrh ankarske tvrđave, koju je također zadesila starost i propadanje više negoli mene. Ta tvrđava se izdizala preda mnom u obliku okamenjenog slijeda historijskih događaja. Starost godine u godišnjem dobu jeseni i moja starost, starost ove tvrđave i starost čovječanstva, starost uzvišene Osmanske carevine, smrt vlasti hilafeta i starost ovoga svijeta. sve to uz osjećaj potištenosti i žalosti, primoralo me je da pogledam sa vrha te uzdignute tvrđave u dolinu prošlosti i brda budućnosti.

Osjetih da je, među četiri-pet tama starosti sve jedna unutar druge koje su me obujmle, moje najmračnije stanje ovo u Ankari i potražih svjet-

---

* Ovo duševno stanje javilo mi se u srcu u formi perzijskog obraćanja. Ja sam to tako i zapisao. Štampano je u Ankari u okviru *Poslanice Hubab* – autor.

lo, nadu i utjehu.*

Kada sam pogledao na desnu stranu, a to je ona prošlost, tragajući za svjetlom i nadom, pojavi mi se ta strana izdaleka u obliku velike grobnice moga oca, mojih djedova i cijele ljudske vrste, što me je uplašilo umjesto da me utješi.

Tada sam, tragajući za lijekom, pogledao na lijevu stranu, koja je budućnost. Vidjeh je u obličju moje velike i tamne grobnice, moga kabura i meni sličnih, kao i za buduća pokoljenja, i to me je jako uplašilo umjesto da me smiri.

Potom sam pogledao na sadašnje vrijeme nakon što mi se srce ispunilo divljinom desne i lijeve strane. Pojavio se taj dan mom nemarnom i povijesnom pogledu u obliku tabuta koji nosi dženazu moga polumrtvoga tijela koje se treslo na samrtnom izdisaju.

Pošto sam bio očajan i zbog ove strane, podigao sam glavu i uputio pogled prema vrhu stabla svoga života. Na tom stablu primijetio sam samo jedan plod, stoji na vrhu stabla i gleda u mene, a to je ta moja dženaza.

Užasnuvši se, glava mi je klonula i pogled se zaustavio na korijenu stabla moga života. Opazio sam da je prašina koja je bila tamo – prašina mojih kostiju pomiješana sa prašinom od koje smo najprije stvoreni – postala tlo po kojemo se

gazi. Ni to mi ne pruži lijeka, već mi uveća muku.

Potom, primoran pogledah iza sebe. Vidjeh da se ovaj prolazni svijet koji iščezava, kotrlja u dolinu uzaludnosti odlazi u tamu ništavila. Tražeći lijeka, ovaj pogled izlio je otrov na moje rane. Pošto nisam našao ni na toj strani nikakva dobra, okrenuo sam se prema naprijed i uputio pogled u daljinu. Vidjeh mezar stoji ispred mene, vreba me, stoji na raspuću puta. otvorenih usta. gleda pravo u mene. A iza njega je put koji vodi u vječnost, proteže se do unedogled, izdaleka se primjećuje ljudska povorka kako ide tim putem.

Ja nemam nikakve tačke na koju bih se mogao osloniti našavši se pred ovim užasnim nesrećama koje dolaze sa šest strana. Ja ne raspolazem nikakvim oružjem kojim bih se branio, osim neznatnim dijelom djelića volje. Ja, onda, nemam, pred tim bezbrojnim neprijateljima i štetnim stvarima koje se ne mogu ni sabrati, ništa do jedino ljudsko oružje, a to je djelomična sloboda izbora. Pošto je ovo oružje manjkavo, ograničeno i nemoćno, i što je nemoguće s njime pridobiti bilo šta, preostaje samo pravo na izbor i ništa više. S obzirom da je nemoguće da se vratim u prošlost, pa da se smiri moja tuga što se otuda javlja, a nije moguće krenuti prema naprijed pa da se spriječe strahovi koji dolaze od

budućnosti, uvjerio sam se tada da od toga nema koristi, nema spasa bolovima i nadanjima iz prošlosti i budućiosti.

I dok sam se grčio i podrhtavao usred ovih strahota divljaštva, zbunjenosti, očajja i mraka, koji su navirali sa ovih šest strana, istom me u taj čas potpomože sjaj svjetlosti imana koja zasvijetli sa neba Kur'ana nadnaravnog objašnjenja i osvijetli tih šest strana sjajnim i bljeskovitim svjetlima. Čak i kada bi se umnožile te vrste divljaštva i tame koje su me snašle i sto puta, ta svjetla bi bila sasvim dovoljna da ih rasvijetle.

Ta svjetla izmijenila su, jedno po jedno, tu dugu nisku divljaštva u utjehu i nadu; pretvorile su svaki strah u prisnost i ljupkost srca i nade duši. Dakle, ovako:

Iman je pocijepao tu strašnu sliku prošlosti koja je izgledala kao veliko mezarje i sasvim jasno i očito je pretvorio u najprisniji osvijetljeni skup i stjecište prijatelja.

Zatim se iman pojavio i u očitosti pokazao da budućiost koja se predočava našim pogledima u nemarnosti kao veliki prostrani mezar, jeste izravni skup gošćenja od strane Milostivoga pripremljen u palačama vječite sreće.

Usto je iman, doista, uništio sliku tabuta i nosila sadašnjeg vremena koje izgleda ovako u očima nemarnosti i uvjerljivo pokazao da je

dan sadašnji samo tržište za budućnost, a veličanstvena gostinska kuća Milostivoga...

Iman mi je omogućio da vidim jasno da jedini plod koji se javlja u pogledu nemarnosti – kao plod koji je na vrhu stabla života u obliku nosila i dženaze – nije takav, nego je to oslobođena moja duša, koja je spremna za vječiti život i kandidat za vječitu sreću, iskočila iz svoga ostarjelog gnijezda kako bi mogla putovati i obilaziti horizonte zvijezda.

Iman je, doista, objasnio svojom tajnom da moje kosti, njihovo raspadanje i prašina od koje sam najprije stvoren, nisu mizerne prolazne kosti što se gaze, nego je ta prašina vrata milosti i zastor džennetskih odaja.

Usto je iman pokazao tajnama Kur'ana Časnog, da se stanja ovoga svijeta koji, u pogledima nemarnih, iščezava u tami ništavila ne skotrljava ovako u tmini ništavila, kao što to izgleda na prvi pogled, nego je to samo jedan dio Božanskih poslanica, vječitih pisama i stranica na kojima su uklesana Božija lijepa imena, čija je važnost upotpunjena, iznijeto njihovo značenje i iza sebe ostavili rezultate da traju i postoje. Vjerovanje me je podučilo kakva je suština ovoga svijeta.

Iman je sasvim jasno objasnio, svjetlom Kur'ana, da u daljini mezar koji me je gledao

iščekujući, nije otvor nekog bunara, nego su to vrata ka svijetu svjetla. Taj put koji vodi ka vječitosti nije put koji se proteže i nestaje u tami i ništavilu, nego je to put koji vodi ka svijetu svjetlosti, svijetu postojanja i vječite sreće. Tako, iman, svjetlom Kur'ana, postade lijek mojoj bolesti i mehlem za nju, jer se pojavi jasno i sjajno i mene zadovolji u potpunosti.

Iman u ruke tog neznatnog izbornog dijela umjesto djelomične volje koju posjeduje, daruje neku vrstu dokumenta pomoću koga bi se mogli osloniti na Neograničenu Moć i vezati se za Bezgraničnu Milost, u borbi protiv ogromnog mnoštva neprijatelja i tame. Samo vjerovanje postaje dokument u ruci izbornog dijela. Ovaj izborni dio, koji je ljudsko oružje, iako je sam sobom krnjav, nemoćan i ograničen, ipak, kada se upotrijebi u ime Istine Uzvišenog i uloži na Njegovom Putu i radi Njega, moguće je njime ostvariti, djelotvornošću imana, vječiti Džennet u širini od pet stotina godina hoda, isto kao što i jedan vojnik, recimo, svoju neznatnu snagu upotrijebi u ime domovine, lahko obavi zadatke koji nadmašuju njegovu osobnu moć hiljadu puta.

Isto tako, iman oduzima uzde izbornog dijela, djelomične volje čovjekove, iz ruku tijela, koje ne može prelaziti ni u prošlost niti u budućnost, i

predaje ih srcu i duši. Pošto životni krug duše i srca nije ograničen na sadašnje vrijeme, kao što je to slučaj sa tijelom zbog mogućnosti ulaska brojnih godina iz prošlosti i godina iz budućnosti u krug tog života, tako taj izborni dio izlazi iz nebitnosti i sićušnosti preobražava se u općenitost. I kao što on ulazi snagom imana u najdublje doline prošlosti, uništavajući tminu tuge, isto tako on se penje okružen svjetlom vjerovanja na najjudaljenije planine budućnosti, odstranjujući strahove.

Dakle, o, braćo starci, o, sestre starice, o, vi koji trpите staračke tegobe! Pošto smo mi, *Elhamdulillah*, vjernici, a vjerovanje u sebi sadrži ovoliko svijetle, drage i mile riznice, i pošto nas naše starenje potiskuje snažno i sve jače ka ovim riznicama, mi onda nemamo razloga, da se tužimo na starost, nego je naša dužnost da se zahvalimo hiljadama puta Allahu Uzvišenome, zahvalimo na našoj starosti osvijetljenoj vjerovanjem.

POSLANICA O HIDŽABU

(POKRIVANJU)

Ova poslanica je bila drugo i treće pitanje *Petnaeste napomene*, ali zbog svoje važnosti, postala je *Dvadeset četvrti odsjaj*.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
 يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ
 الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

O, Vjerovjesniče, reci ženama svojim i kćerima svojim i ženama vjernika neka spuste haljine svoje niza se (33/59).

Ovaj ajet časni naređuje *hidžab*. Što se poremećene civilizacije tiče, ona stoji na stanovištu suprotno Allahovoj odredbi. Ona ne vidi da je

hidžab nešto prirodno za žene, nego ga smatra nekom vrstom zarobljeništa i okova za žene.*

Mi ćemo istaći samo četiri mudrosti između brojnih mudrosti koje ukazuju da ovu Kur'ansku odredbu zahtijeva i traži priroda žena. Suprotno postupiti bilo bi neprirodno.

Prva mudrost:

Hidžab je nešto prirodno za žene i njihova priroda zahtijeva to. Žene koje su stvorene kao nježne i slabe imaju potrebu za čovjekom koji bi štitio i njih i njihovu djecu koju vole iznad svog života, stoga je u njihovoj prirodi da budu

---

* Ovo je pasus podnijetog priloga apelacionom sudu. Njega sam izrekao pred sudom i ušutkao ga, a onda uvrstio kao glosu na ovo mjesto:

Rekao sam sudu pravde:

"Optužiti onoga ko tumači najsvetiji Božanski ustav, a on je prava istina kome se priklanja 350 miliona muslimana kroz sva stoljeća svoga društvenog života tokom hiljadu tri stotine pedeset godina... Ovaj komentator oslonio se u svom tefsiru na ovo u čemu su se složili i potvrdili ga 350.000 komentatora i povelili za vjerovanjem kojeg su se pridržavali naši pradjedovi tokom 1350 godina... Ja kažem, optužiti ovog komentatora jeste nasilnička odluka koju pravda mora odbaciti ako postoji pravda igdje na licu Zemlje. Presuda koja će se donijeti mora odbaciti to u ime istine i proglasiti odluku nevažećom"- autor.

omiljene i dopadljive u očima supruga, nastoje ga privući ne želeći da osjeti odbojnost prema njima ili ih zamrzi.

Potom, sedamdeset posto žena ili su poodmakle u godinama ili su ružne, pa ne žele iznositi svoju ružnoću ili starost. Ili one koje su ljubomorne, pa u poređenju sa ljepšim od sebe ne žele biti u poziciji ružnije ili da budu prevaziđene. Ili se pak plaše da ne bi bile napastvovane. Sve ove žene prirodom svojom žele nositi *hidžab* iz opreznosti od neopravdanih optužbi te da ne bi bile izložene sumnji u pogledima njihovih muževa. Štaviše, primjećujemo da starice više vole *hidžab* od drugih.

Možda, se samo dvije-tri, od deset žena, može naći da su i mlade i lijepe, a da uz to ne osjećaju tjeskobu u pokazivanju svojih draži, jer je poznato da čovjek osjeća neprijatnost od pogleda onih koje ne voli. Svakako da jedna lijepa žena odjevena u odjeću koja će istaći njene ljepote, ukoliko i želi da je vide dvojica ili trojica stranih muškaraca, neminovno će osjećati odvratnost i uznemirenost zbog pogleda onih preostalih sedam ili osam te će bježati od njih.

Žena, s obzirom da je nježnije prirode i podložna tom uticaju, izbjegava, neminovno, ukoliko nije pokvarena i neozbiljno se ne ponaša, ružne poglede upućene njoj, koji djeluju kao

otrov, a što je i dokazano. Čak mi čujemo da se brojne žene iz Evrope, koja je mjesto golotinje i razuzdanosti, žale policiji zbog upućenih pogleda govoreći: "Ovi bezobraznici su toliko drski da se gušimo u njihovim pogledima!"

Dakle, odbacivanje *hidžaba* od strane pokvarene civilizacije i njeno naširoko otvaranje područja za otkrivanje draži proturječi ljudskoj prirodi. Kur'anska naredba *hidžaba*, pored toga što je potpuno u skladu prirodi žene, ženu koja je izvor saosjećanja i sažaljenja i draga pratilja svoga muža vječito, štiti od poniženja, pada, duhovnog zarobljenštva, sramote i prezira..

Žene, nose u svojoj prirodi neku vrstu straha od stranaca. Ovaj strah iziskuje pokrivanje, a ne otkrivanje. Jer je mogućnost da se nezakonita strast u trajanju osam minuta pretvori u podnošenjem bola trudnoće osam mjeseci, a zatim odgajanje i djeteta koje nema zaštitnika tokom osam godina. Zbog velike mogućnosti da se ovo desi, žene se po prirodi jako plaše muškaraca koji nisu njihovi vjenčani drugovi. One se njih klone. Na to ih primorava njihova slabunjavost i nježnost, da se čuvaju i štite pokrivanjem, kako ne bi izazvale strast muškarca sa kojima nisu u braku i spriječile nasrtanje na sebe. Njihova priroda ukazuje im da je njihov *hidžab* njihova čvrsta tvrđava i siguran rov.

Jedanput sam čuo za slučaj da je neki vrlo prost i neugledan čistač cipela nasrnuo na ženu uglednog čovjeka koji je bio na visokom ovo-svjetskom položaju. Žena je bila razotkrivenih draži, pa je on nasrnuo na nju usred bijela dana u centru glavnog grada, nasred čaršije, i to pred svima. Nije li ovaj grózni čin jaki šamar po bestidnim licima neprijatelja *hidžaba* i čednosti!

Druga mudrost:

Čvrsti odnosi i jaka ljubav između supruge i supruge ne proističu samo iz potrebe koju nameće život ovog svijeta. Jer žena nije saputnica svoga muža samo na ovom svijetu, nego je ona njegova saputnica i na vječitom, Budućem svijetu.

Pošto mu je ona saputnica u njegovom vječitom životu, onda sigurno da ona ne treba skretati pažnju na sebe svojim dražima drugome, osim svome trajnom suprug, da ga ne uznemirava i ne navodi na srdžbu i ljubomoru.

S obzirom da je njen muž vjernik, on, prema propisu svoga vjerovanja, ne ograničava svoju ljubav prema njoj samo na ovosvjetski život i ne voli je animalnom ljubavlju ograničenom na vrijeme dok je lijepa, nego joj poklanja pažnju i ljubav uvijek iskreno, ne ograničavajući to na vrijeme njene mladosti i ljepote, nego svoju

pažnju i ljubav zadržava i u vrijeme njene starosti i ugasnuća njene ljepote, jer je ona njegova pratilja i u trajnom i vječitom životu. Svakako da zauzvrat tome i žena mora podariti svoju ljepotu i draž samo svome mužu, i da svoju ljubav ograniči na njega, kao što zahtijeva čovječnost. U protivnom, ona bi mnogo izgubila, a ne bi dobila skoro nimalo.

Ono što je zakonski poželjno jest da muž bude odgovarajući ženi. Ovo znači da oni odgovaraju jedno drugome i da budu međusobno slični. Od toga je najvažnije da je taj sklad i jednakost u pogledu imana.

O, koliko je sretan taj muž koji primijeti da mu je žena vjernica pa je počne u tome oponašati, pa i sam postane vjernik, kako ne bi izgubio svoju vjernu suprugu u svome trajnom i vječitom životu!

O, kako li je sretna ta supruga koja primjećuje da joj je muž vjernik i boji se da ne izgubi svoga vjernog saputnika u vječitom životu, pa se i ona čvrsto prihvati vjerovanja i bogobožnosti.

Teško li tom čovjeku koji je zaronio u razuzdanost zbog koje će izgubiti svoju dobru i čestitu ženu!

Nesretne li one žene koja ne oponaša svoga muža koji je vjernik i bogobožan, pa izgubi

svoga plemenitoga vječitoga sudruga!

Teško i teško tim supružnicima koji jedno drugo oponašaju u griješenju i razvratnim djelima i pomažu jedno drugom odlazak u Džehennem.

Treća mudrost:

Porodična sreća u životu i njena trajnost zasnivaju se na uzajamnom povjerenju među supružnicima, odgovarajućem poštovanju i iskrenoj ljubavi među njima. Međutim, pokazivanje svojih draži i razgolićavanje remete to povjerenje, lome to poštovanje i uzajamnu ljubav. Jer devet od deset žena koje pokazuju svoje draži susreću pred sobom muškarce koje vide ljepšim i boljim od njihovih supružnika, dok samo jedna od njih ne vidi ostale muškarce ljepšim od svoga muža i koja se ne bi trudila da se drugima dopadne. Ostalih devet vide druge muškarce boljim od svojih muževa. Isti je slučaj i sa muškarcima. Tako, samo jedan od dvadeset muškaraca ostale žene ne smatra lijepšim od nje-gove supruge, dok ostali vide pred sobom žene koje nadmašuju svojom ljepotom njegovu suprugu! Ova situacija, pored toga što to prouzrokuje odstranjenje iskrene ljubavi i gubitak poštovanja, katkad vodi oživljavanju niskih osjećaja i prikrivene ružne svijesti u duši.

Dakle ovako:

Čovjek ne može nositi prirodu niskog životinjskog osjećaja prema onome koga nema pravo ženiti (*mahrem*), kao npr. prema sestri. Jer sam lik mahrema upozorava na taj rodbinski odnos iz kojega proističu saosjećanje i zakonska ljubav proistekla iz srodstva. Ovaj plemeniti osjećaj ograničava i lomi sklonosti nefs i strasti. Međutim, otkrivanje onoga što nije dozvoljeno otkriti, kao nogu npr., izaziva kod niskih duša ponekad niski i loši osjećaj, što odstranjuje osjećaj svetosti i zabrane. Lik mahrema upozorava na rodbinske veze, da je dotična mahrem osoba sa kojom je zabranjeno sklapanje braka, i razlikuje se od drugih. Međutim, ako se vidi samo otkrivena noga podjednako se tretira kako mahrem tako i drugi, jer ne postoji nešto što će upozoriti na mahremijet, pa možda bi to moglo probuditi kod nekih niskih, prezrenih mahrema padanje na nivo životinjskog pogleda! Primjer ovakvog pogleda je grozno ponižavanje čovječnosti od čije se grozote koža ježi.

Četvrta mudrost:

Poznato je da je veliko potomstvo poželjno kod svih. Nema nijednog naroda niti zemlje koja ne poziva na natalitet. Plemeniti Poslanik (alejhi's-selam) kaže:

تَنَاقِحُوا تَكَثَّرُوا فَإِنِّي أَبَاهِي بِكُمْ الْأُمَّم

"Ženite se, množite se, jer ću se ja ponositi vašom mnogobrojnošću na Sudnjem danu." Međutim, odbacivanje *hidžaba* i širenje prostora pred pokazivanjem draži i razgolićavanje ograničavaju sklapanje braka. Jer čak i mladić najrazvratnijeg ponašanja želi da mu saputnica u životu bude čedna, ne želi da ona bude vulgarna i razotkrivena kao on. Zbog toga će pristati da ostane neoženjen, umjesto da se oženi jednom takvom djevojkom, ili će se pak potpuno predati razvratu.

Međutim, žena nije kao muškarac zato što nije u mogućnosti da ograničava supruga do tog stupnja.

Žena je predodređena voditi kućni posao, da vodi brigu o imovini svoga muža, njegovoj djeci i svemu drugom što je vezano za njega. Njena temeljna osobina jeste vjernost i pouzdanost. Međutim, njeno pokazivanje njenih draži i razgolićavanje kvari ovu vjernost, potresa muževljevo povjerenje i pouzdanje u nju i pobuđuje kod muža duševne bolove i grižnju savjesti.

Čak i hrabrost i darežljivost, a to su dva pohvalna svojstva, kod muškaraca, ukoliko se nađu kod žene, ne mogu biti pohvalna, jer

nanose štetu tom povjerenju i vjernosti, ubrajaju se u pokuđena svojstva za ženu. Međutim, uloga čovjeka nije ograničena na osiguranje ženine imovine i na vjernost, nego obuhvata njenu zaštitu i iskazivanje milosti i poštovanja prema njoj. Otuda muž nije obavezan, kao što je žena obavezna, tj. nije okovan izborom jedne žene, on može da se oženi i sa drugim ženama.

Naša zemlja ne može se porediti sa zemljama Evrope. Tamo su, poput dvoboja, stroga sredstva za čuvanje do izvjesne granice časti i čednosti usred te tolike razgolićenosti. Pa onaj koji pogleda požudno na suprugu nekog uglednika, i osobe od časti, mora unaprijed "vezati svoje ćefine sebi o vrat." Osim toga, priroda Evropljana je hladna, ukočena kao i njihova klima, dok Azija, tj. zemlje islamskog svijeta su zemlje toplih krajeva u usporedbi sa Evropom. A poznata je dalekosežnost uticaja sredine na moral čovjeka, pa u tim hladnim oblastima i kod tih hladnih ljudi ispoljavanje draži ne vodi izazivanju animalnih strasti i razbuktavanja strastvenih želja do prekoračavanja granica kao što vodi u toplim zonama ka pretjeranosti i pregonjenju kod osjetljivih ljudi koji brzo reaguju.

Pokazivanje draži i nekorištenje *hidžaba*, a draž izaziva požudu duše, oslobađa strasti iz njenih okova, neminovno vodi ka pretjeranosti,

prelaženju granica, opadanju nataliteta i slabljenju moći. I dok je dovoljno da čovjek ispolji svoj prirodni nagon jedanput u mjesec dana ili u dvadeset dana, on misli da je primoran i da je to potreba koju treba ispoljavati skoro svaki dan, pa kada postoje prirodne smetnje, kao što je menstruacija, koje ga odvajaju od žene, a katkada to traje i petnaest dana, to ga nagoni na gnusno djelo, ukoliko bi ga strast nadvladala.

Nadalje, oni koji žive u gradu ne mogu oponašati stanovnike sela u svome društvenom životu i da odbacuju *hidžab*. Jer, stanovnici sela su, uposleni obavljanjem životnih poslova, prisiljeni da ulažu fizičke napore za sticanje onog što im je potrebno za život. Često i žene sudjeluju u vršenju teških poslova. Zbog svoga grubljeg izgleda i djelomičnog otkrivanja dijelova tijela, ne uzburkavaju animalne strasti kod drugih. Osim toga, u selima nema onoliko bestidnika i besposličara koliko ih ima u gradovima, tako da pokvarenost u selu ne dostiže ni deseti dio pokvarenosti u gradu. Uslijed toga se ne mogu uporediti gradovi sa selima.

SEDMO PISMO

(Iz Mektubata)

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ
 وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ
 السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا

U ime Uzvišenoga!

...i ne postoji ništa što Ga ne veliča, hvaleći Ga
 (17/44)

Es-Selamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu, uvijek i stalno.

Draga moja braćo!

Vi ste obavijestili hafiza Tefrika da mi postavi dva pitanja koja glase:

Prvo: sadašnji zabludnici nalaze u sklapanju braka Poslanika (alejhi's-selam) sa Zejnebom mjesto za kritiku i suprotstavljanje, kao što je bila i tvrdoglavost munafika u ranijem vremenu,

jer smatraju da je brak sklopljen iz strasti i nefsanih žudnji.

Odgovor: Sačuvaj Bože, nikako! Hiljadu hiljada puta nikako! Ruka tih niskih sumnji ne može dotaknuti nijedan dio tog uzvišenog i visokog stupnja!

Da! Doista svaki onaj koji ima iole pravičnosti zna da se Vjerovjesnik (alejhi's-selam), počev od petnaeste pa do četrdesete godine svoga života, a to je vrijeme u kome vri žestina nagona i plamte tjelesne strasti, pridržavao savršene čistote i potpune čestitosti, o čemu svjedoče i neprijatelji i prijatelji. Njemu je bila dovoljna jedna žena, gotovo starica, a to je plemenita Hatidža, *neka je Allah zadovoljan njome*. Nema sumnje da mnoštvo žena Poslanika (alejhi's-selam), ličnosti savršenog poštenja i potpune čestitosti, poslije četrdesete, tj. u periodu kada prestaje nagonaska žestina i smire se prohtjevi, nije nefsana, niti je uslijed tjelesnih prohtjeva, nego je ona građena na važnim mudrostima od kojih je jedna:

Da su riječi Poslanika (alejhi's-selam), njegova djela, stanja, uloge, pokreti i mirovanja izvori vjere i Šeriata i ishodište odredaba.

Plemeniti ashabi, *neka je Allah zadovoljan njima*, prenijeli su ove odredbe i nosili važnost saopćenja koja su im se pojavila iz načina života

Poslanika (alejhi's-selam). Što se tiče tajni ove vjere i odredaba Šeriata koji proističu iz njegova stanja njima nepoznatog, u okviru njegovih posebnih djela i naredbi, prenosioci toga i neposredni nosioci jesu njegove čestite supruge. One su obavile ovaj važni zadatak na najbolji način, štaviše, skoro pola odredaba vjere i njenih tajni prenijet je preko ovih žena.

Ovo znači da ova uzvišena uloga zahtijeva i veći broj žena različitih naravi i shvatanja.

Da se osvrnemo na Poslanikovu (alejhi's-selam) ženidbu sa Zejneбом (r.a.). U *Trećoj Zraci Prve baklje Dvadeset pete riječi*, a što je vezano za ajet časni:

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن

رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ

Muhammed nije roditelj nijednom od vaših ljudi, nego je Allahov Poslanik i posljednji vjerovjesnik (33/40).

Navedeno je da samo ovaj jedan ajet ima brojna značenja, interpretirajući ga na različite načine skladno shvatanju različitih slojeva ljudi.

Shvatanje ovog ajeta plemenitog od strane jednog sloja ljudi bi bilo:

Zejd, *neka je Allah zadovoljan njime*, oslobođeni rob, a potom sluga Allahova Poslanika (alejhi's-selam), imao je tu čast da mu se Poslanik obraćao sa: "*sine!*" Na osnovu vjerodostojnih rivajeta i na osnovu njegova ličnog priznanja, nije bio dorastao svojoj časnoj supruzi koja je stvorena uzvišene prirode. To je Zejd osjetio svojom pronicljivošću; da ona, sa tako visokim ahlakom i uzvišenom prirodom, dolikuje da bude supruga Vjerovjesnika i da joj prirodom svojom nije ravan. To je prouzrokovalo duhovni nesklad pa ju je pustio. Nakon toga njome se oženio plemeniti Poslanik (alejhi's-selam) prema Božijoj naredbi.

Časni ajet:

وَزَوَّجْنَا كَهَا

Mi smo je za tebe udali... (33/37) ukazuje da je taj brak sklopljen nebeskim zakonom. Na taj način on je nadnaravan i iznad običaja i očevidnih postupaka, jer je ugovor sklopljen odredbom kadera – čisto Allahovom odredbom. Plemeniti Poslanik (alejhi's-selam) pokorio se toj naredbi, dakle učinio je to jer je morao, a ne svojom neposrednom željom.

Ova Božanska odredba sadrži veoma važnu šeriatsku odredbu, opće poruke i sveopći interes.

Časni ajet ukazuje dalje:

لَكِي لَا يَكُونُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ

فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ

...kako se vjernici ne bi ustručavali više da se žene ženama posinaka svojih (33/37).

Riječi starijih ljudi upućene mlađima poput "moj sine" nisu zabranjene, jer one ne mijenjaju odredbe, i nisu isto kao i riječ "muzahere" upućena supruzi, tj. kada muž kaže: "Ti si mi kao moja majka", koja je zabranjena i kojom se mijenjaju odredbe.

Isto tako, uglednici kod obraćanja svome narodu i vjerovjesnici kod obraćanja svome ummetu, i kada ih gledaju kao roditelji, to je samo upotrijebljeno iz poslaničke dužnosti, a nije iz ličnog ljudskog odnosa, pa da nebi bilo prikladno uzimati žene od njih.

Druga grupa ljudi ovo shvaća ovako.

Veliki gospodar ili zapovjednik gleda na svoje štice i rodite ljke, dakle, zaštitnički. Ako uz to taj zapovjednik bude i duhovni vladar, onda njegova milost nadilazi samilost roditelja stotinu puta. Pojedinci, u svojim ulogama, gledaju na njih kao roditelji, kao da su oni njihovi pravi sinovi. S obzirom da roditeljski pogled ne može da se preobrazi u pogled muža, a pogled kćerke također ne preobražava se u pogled supruge,

zbog toga su široke mase našle kao grijeh u sklapanju braka Vjerovjesnika sa kćerkama vjernika, a časni Kur'an, u cilju ispravljanja njihovog shvatanja govori:

Vjerovjesnik je sažaljiv prema vama i postupa sa vama kao roditelj u ime Božanske Milosti. Vi ste kao njegovi sinovi u odnosu na poslanstvo koje on nosi. Međutim, on nije vaš roditelj u ličnom, osobnom smislu, pa da bude grijeh u tome sklapanju braka. Čak i kada vam se obraća sa "moji sinovi" ili "moja djeco", ni tada vi niste njegova djeca prema šeriatskim odredbama i niti to možete stvarno biti.

El-Baki Huvel-Baki

Said Nursi

ODBACIVANJE SUMNJE

Pitanje: Jedan dio stranaca navodi sumnju oko nekih pitanja kao što su pitanja poligamije i ropstva, da to nije u skladu sa civilizacijom. Na taj način oni unose sumnju u Šeriat.

Odgovor: Iznijet ću vam pravilo veoma sažeto, jer namjeravam izdati objašnjenje o tome u posebnoj poslanici.

Odredbe islama dijele se na dva dijela:

Prvi: to su one odredbe koje je donio Šeriat, a te odredbe su potpune i apsolutno dobre.

Drugi: to su odredbe koje je Šerijat prilagodio iščupavši ih iz nasilnog i tiranskog oblika i preobrazio ih u manje loše, u formu koja je povoljnija za dotično vrijeme i mjesto, i koja se može primijeniti prema ljudskoj prirodi. I umanjujući štetu olakšava doći do onoga što je stvarno dobro. Jer iskorijeniti nešto u ljudskoj prirodi zauvijek, potrebno je ljudsku prirodu mijenjati u cjelini.

Na ovaj način Šerijat nije uveo ropstvo, nego je pronašao put i metod kako preobraziti ropstvo

iz okrutne forme u formu što olakšava, otvara put do pune slobode. Dakle, Šerijat je izmijenio taj grozni oblik, on ga je umanjio. Zatim, poligamija, do četiri supruge, u skladu je sa prirodom čovjeka, pameti i mudrosti. Šerijat nije učinio da se od jedne prelazi na četiri, nego obratno, smanjio je od osam ili devet suprug a na četiri. On je posebno postavio i uvjete kod brojnosti suprug a kako ne bi njihovo štićenje vodilo i prouzrokovalo bilo kakvu štetu. Kad bi se, pak, pojavilo u nekim momentima i zlo, ono je ipak blaže zlo i bliže pravednosti (*adalet-i izafije*), jer se čisto dobro ne može postići u svim slučajevima svijeta!

TAJNA BOLA ONOG KO ZALUTA, I SREĆA VJERNIKA

Iz trećeg položaja *tridesetdruge riječi*.

Predstavnik zablude i onaj koji propagira zabludu, kada ne može pronaći nešto na čemu bi gradio svoju zabludu i kada mu iščezne objašnjenje i iskoči potreba za dokazom, kaže:

Ja vidim da se sreća ovog svijeta i uživanje u slastima života, napredak, civilizacija i industrijski razvoj, nalaze u zaboravu Budućeg svijeta, u nevjerovanju u Allaha, u ljubavi prema ovom svijetu, u slobodnjaštvu i razuzdanosti, u samodopadljivosti i samouvjerenosti. Zbog toga sam veliki broj ljudi uz šejtanovu naklonost zaveo i još uvijek zavodim.

Odgovor: Mi u našoj ulozi odgovaramo u ime Kur'ana Časnoga.

O jadni čovječe, dođi pameti! Ne idi pozivom zabludjelih! Ako budeš slušao zabludjeloga, tvoj gubitak će biti toliki da se pri samoj zamisli toga kostriješi od straha i zadrhti duša, pamet i srce. Pred tobom su dva puta:

Prvi, to je put zalutaloga, on ti ga pokazuje pozivajući te u zabludu.

Drugi, to je put sretnika koji ti časnî Kur'an objašnjava.

Ti si imao prilike vidjeti brojna poređenja između ta dva puta u mnogim *Riječima*, a posebno u *Kratkim Riječima*, a sada, sukladno ovoj raspravi, ponovo saslušaj i razmisli o jednoj od hiljadu poređenih i odmjerenih rasprava, a to je:

Put pripisivanja Allahu druga, zablude, razuzdanosti i grijeha vodi čovjeka krajnjem padu i najvećem srozavanju. Taj put stavlja na njegova slaba i nemoćna pleća jedan teški teret čijoj težini kraja nema i u njemu nebrojene patnje. To je zbog toga što je čovjek, ako ne spoznaje Allaha Uzvišenoga i ne oslanja se na Njega, poput prolazne životinje, u velikom stupnju zavistan, nemoćan, jadan i bijedan, izložen je stalno bezbrojnim nesrećama i belajima i uvijek osjeća bol i neprestanu tugu. On kao takav pati zbog rasanaka sa onima koje voli i sa onima s kojima je uspostavio niti odnosa, pati i stalno pati dok ne napusti prijatelje koji su preostali na kraju kruženja, napuštajući ih zbunjen i sam, osamljen u tmîni mezara.

On će se nalaziti cijelog svoga života pred bolovima i nadom kakvoj kraja nema, premda ne raspolaže ničim do djelomičnom voljom,

ograničenom moći, kratkim i prolaznim životom i idejom koja zalazi. Svoj život uzaludno troši...

Spokojno ide uzalud iza svojih želja koje se ne mogu definirati. Tako on provodi svoj život, a ne postiže nikakav plod.

I dok ti njega primjećuješ da je nemoćan nositi svoj teret, vidjet ćeš kako njegova pleća i bijedna glava nose ogromne terete ovoga svijeta. Izložen je mukama džehennemskim i prije nego što dospije u Džehennem.

Zalutali, da ne bi osjetili ovaj gorki bol i strašne duševne muke bacaju se u zagrljaj nemarnosti da bi ubili ove strašne osjećaje i privremeno zaboravili. Međutim, čim se neko od njih približi otvoru mezara, odjednom se osjećaji vrata. Jer, ako nije pravi rob Allahov, dž.š., mislit će da je on sam sebi vladar, premda je nemoćan u svojoj djelomičnoj volji i beznačajnoj moći čak i kod samog upravljanja sobom pred olujnim situacijama ovoga svijeta. Vidi u grupama razne neprijatelje, počev od najsićušnijeg mikroba pa do zemljotresa, kao da se sve urotilo protiv njega i njegovog života. Prema uvijek zatrašujućim vratima kabura gleda sa strahom i izbezumljeno.

I dok je on u ovakvom stanju, i pored toga što je iz aspekta ljudskosti povezan sa ljudskom vrstom i čitavim svijetom, čitav svijet i čovjeka

ipak ne smatra u vlasti Jednog Hakima, Alima, Kadira, Rahima, Kerima, već sve pripisuje slučajnosti i djelu prirode, pa ga zato svi svjetski strahovi i ljudska stanja tjeraju u nespokoj. Zajedno sa svojim tegobama i mukama, podnosi muke čitavog svijeta i svih ljudi. Zemljotresi, kuge, potopi, suše, iščeznuća, odlasci i sve drugo u svijetu, postaju za njega smrtonosne nesreće, mučni i grozni belaji.

Jedan ovakav čovjek, koji je za sebe izabrao ovu mukotrpnu situaciju, ne zaslužuje niti je dostojan sažaljenja. Njegov primjer u ovome je kao primjer koji je naveden u poređenju između dvojice prijatelja u *Osmoj Riječi*, gdje se čovjek nije zadovoljio čistom slašću i mirisom čistim, slatkom utjehom, časnom čestitošću, zakonom propisanim između dragih prijatelja u bujnom perivoju uslijed plemenitog gošćenja, pa je otišao uživati u nečistom piću da bi postigao nezakoniti užitak. Opio se dotle da je počeo fantazirati da je on u nekom prljavom mjestu i između gladnih krvoločnih životinja. Pogada ga groznica kao da je usred zime. Počinje da viče i traži pomoć. Takva osoba nije dostojna sažaljenja jer je on pomislio da su njegovi časni i prisni prijatelji divlje gladne životinje pa ih je omalovažio i potcjenjivao. Njemu je izgledalo da su ovo ukusno jelo i čiste posude koje su bile u salonu gošćenja uprljano kamenje pa ih je počeo

bacati i lomiti, a da su vrijedne knjige koje su se tamo nalazile i pisma koja sadrže vrijedna značenja nešto obično uklesano i ukrasi bez ikakva značenja. Njih je počeo cijepati i bacati pod noge... i tome slično.

Ovakva osoba, nije vrijedna milosti, niti zaslužuje sažaljenje, nego zaslužuje ukor i kaznu.

Takva ista situacija je i sa onima koji se opiju pijanstvom nevjerovanja i ludilom zablude, a i jedno i drugo proističu iz lošeg izbora. Zamisljaju da je ovaj svijet, koji je mjesto gošćenja dato od Tvorca Mudrog, neka vrsta slijepe igre slučajnosti i poigravanje prirode. On sva stvorenja, koja svojim obnavljanjem obnavljaju sjaj Allahovih lijepih imena *Esma'ul-husna*, a njihov prelazak ka svijetu nepoznajnoga, nakon obavljanja svoje zadaće u toku određenog vremenskog perioda i ispunjenja svojih ciljeva, on, dakle, sve to poima kao da se izliva u more ništavila i dolinu uništenja pa se gubi na obalama iščeznuća... Glasovi tesbiha – veličanja Allaha i zahvale, koji ispunjavaju Kosmos i svjetove, njemu se čine kao jecanje i zapomaganje koje izgovaraju oni koji prolaze i iščezavaju u svom vječitom rastanku... On smatra da su stranice svega postojećega, koje su vječite veličanstvene poslanice, besmislena smjesa koja nema nikakva

značenja niti smisla... On predočava vrata groba, koji otvara put ka prostranom svijetu milosti, kao tunel koji vodi u tamu ništavila... On poima *edžel*, koji je poziv za ponovni susret i druženje sa stvarnim prijateljima, kao vrijeme rastanka od svih svojih prijatelja!

On dakle na ovaj način baca sebe u strašne patnje. On još i omalovažava sve što postoji, a Allahova lijepa imena, kao i Božanske poslanice vrijeđa i ponižava, tvrdeći da je to nešto uzaludno, nepotrebno, negirajući njihov odraz. Zbog toga on ne zaslužuje milost niti sažaljenje, nego zaslužuje strašnu kaznu

O vi glupi i zalutali, o bijedni nesretnici!

Koje vaše najveće znanje, koja dostignuća napretka i razvoja, koje prirodne nauke, koje usavršavanje, koje civilizacije i najveći položaji vaših genija, najprovođeniji projekt vaše promućurnosti, mogu stati nasuprot ovog strašnog pada i poniženja čovjeka? Gdje možete pronaći istinsku utjehu koja je toliko neophodna i potrebna ljudskoj duši? Uz to, koja priroda, koji uzroci, koji ortaci, koja otkrića, koji narodi, koji nazadni bogovi kojima se klanjate i kojima vjerujete, i na njih se oslanjate i u njih nadu polažete, i pripisujete im sva Allahova djela i dobročinstva Gospodareva, ko dakle, od sviju njih može da vas spasi iz tmine smrti koja je za

vas vječito uništenje da vas spasi groba i *Berzaha* pred vama, koga se vi plašite, i poprišta okupljanja? Da li može da vam omogući i pomogne da prijedete *Sirat-ćupriju* sa sigurnošću, i na taj način učini vas vječno sretnim i da vam dadne život trajni?

Nema sumnje, vi ste putnici na tom putu i idete tim putem, jer vi niste u stanju da zatvorite vrata kabura. Svaki onaj koji ide tim putem mora se osloniti na Onoga koji ima opće znanje o svim stazama, putevima i njegovim prostranim granicama, a svi ti veliki krugovi stoje pod vlašću Njegova postupka i u okviru su Njegove naredbe.

O nemarnici zalutali, o bijedni nesretnici!

Sve ono što je pohranjeno u vašoj prirodi, spremnost za ljubav i spoznaju, sredstva za zahvale i za činjenje ibadeta koje treba da budu radi Uzvišenog Allaha i da se usmjere ka Njegovu biću, Njegovim uzvišenim svojstvima i Njegovim lijepim imenima, vi ste utrošili nepropisno za svoj nefis i za ovaj svijet. Pa trpite zasluženu kaznu zbog toga. To je tajna pravila koje glasi: Rezultat nedozvoljene ljubavi kažnjava se bolnom kaznom bez ikakve milosti, jer vi ste svome nefisu poklonili ljubav koja pripada Allahu Uzvišenom, pa zato podnosite bezgranične muke vašeg voljenog nefisa, jer mu ne pružate pravi mir.

Uz to, vi vaš nefs ne predajete Stvarnom Omiljenom, oslanjajući se na Njega – Apsolutno Moćnog Allaha. Vi trpite bol stalno... Tako ste vi ljubav koja pripada lijepim imenima Uzvišenoga i Njegovim svijetlim i sjajnim svojstvima, predali ovom svijetu. Podijelili ste djela Njegove krasne tvorevine materijalnim uzrocima, pa ste osjetili nesreću takvih vaših postupaka, jer jedan dio tih vaših voljenih, a njih je mnogo, okreće vam leđa i napušta vas bez oprost. Neki od njih vas ne poznaju uopće, čak i da vas poznaju, ne vole vas; i da vas vole, oni vam ništa ne koriste. Vi ostajete u mucu zbog nebrojenih rastanaka i zbog bolova očajnog odlaska bez povratka.

Ovo je pravo lice onoga što zagovaraju zavedeni i suština "sreće života" na koju oni pozivaju, "savršenstvo čovjeka", "ljepota civilizacije" i "slast slobode"!

Razuzdanost i opijenost je samo zastor koji ne dozvoljava da se to osjeti, ali samo privremeno.

Eto, pa reci: teško pameti tih razvratnika !

Što se tiče svijetlog puta Kur'an-i-kerima,. taj put imanskim istinama liječi sve te rane od kojih pati svijet zavedenih. Taj put raspršuje sve navedene tmine na ranijem putu i zatvara sva vrata zablude i propasti.

Dakle, ovako:

On liječi slabost čovjeka, njegovu nemoć, bijedu i njegove potrebe tako što upućuje na tevekkul, tj. na pokornost Moćnome, Milostivome, predajući terete života i bivstvovanja Njegovoj moći, neka je Uzvišen, Njegovoj neograničenoj milosti, kako je ne bi nosio čovjek na svojim plećima, nego ga čini gospodarom uzda svoga nefsa i svoga života, nalazeći time sebi mjesto ugodno. Shvati da on nije "životinja koja govori", nego je on čovjek uistinu i cijenjeni plemeniti gost kod Gospodara Milostivoga.

Kur'an liječi te ljudske rane što su nastale uslijed prolaznosti ovog svijeta i stvari, zbog ljubavi prema onome što prolazi i što je nestalno. On ih liječi sa pažnjom i osjećajem, ističući da je ovaj svijet kuća gostoprimitva Milostivoga, uz objašnjenje da sve ono što je u toj kući gostoprimitva jest ogledalo ili odraz Allahovih lijepih imena; zatim objašnjava da je sve ono što je u njoj formirano, Božanska poslanica koja se obnavlja svakovremeno. Na taj način Kur'an spašava čovjeka i izvlači ga iz tame zablude.

On liječi te rane nastale uslijed straha od smrti, koja pogađa zavedene zbog njihovog shvatanja smrti kao vječitog rastanka od svih prijatelja, objašnjavajući da je ta smrt ustvari uvod sastajanja i susreta sa prijateljima koji su otputo-

vali u svijet *Berzaha* i koji su sada u svijetu vječitosti. On istovremeno potvrđuje da je taj rastanak, ustvari, pravi susret i sastanak.

On odstranjuje sve te velike strahove čovjeka, potvrđujući da je mezar otvorena kapija ka svijetu prostrane milosti, kući vječite sreće, džennetskih bašči, i zemlji svjetla Milostivoga, Samilosnoga, objašnjava da je putovanje *Berzahom*, koji je najveći bol i najzamornije putovanje za zalutale, najugodnije, najprisnije i najveselije putovanje. Dakle, mezar nisu usta strašne aždahe, nego vrata ka jednom od perivoja Dženneta.

On kaže vjerniku:

Ako je tvoja volja i tvoj izbor djelomičan, onda prepusti svoje pitanje volji tvoga Gospodara...! Ako je tvoja mogućnost i snaga slaba, onda se osloni na moć Apsolutno Moćnoga...! Ako je tvoj život prolazan i kratak, ti razmisli o vječitom, trajnom životu...! Ako je tvoj vijek kratak, ti ne budi tužan jer ćeš imati vječni život...! Ako je tvoje razmišljanje slabo, onda stupi pod svjetlo sunca Kur'ana časnog i gledaj svjetlom imana, kako bi ti svaki kur'anski ajet darovao jedno svjetlo poput zvijezda umjesto nejasnog svjetla tvoje misli, koje je poput svjetlucanja svica. Ako imaš mnoštvo zahtjeva i patnje neograničene, onda za sevab i milost koje

te očekuju nema granice... Ako imaš bezgranično mnogo ciljeva i nepobrojivo mnogo želja, ti ne pati razmišljajući o tome, jer ovaj svijet je isuviše mali da bi im udovoljio. Njihovo mjesto je negdje drugdje. Njihov Darivatelj je neko poseban.

Kur'an se obraća čovjeku i kaže:

O, čovječe! Ti ne gospodariš sam sobom, ti si rob Apsolutno Moćnoga, Apsolutno Milostivoga. Ako je tako, ti se nemoj mučiti podnoseći poteškoće tvoga života, jer Onaj koji ti je poklonio život jest Onaj koji njime upravlja.

Zatim, ni ovaj svijet nije bez svoga Gospodara; zato ne brini i ne opterećuj sebe noseći njegove terete, i neka te ne plaše dešavanja na njemu. Jer, njegov je Gospodar Mudar i Sveznajući. Ti si samo gost kod Njega. Nema potrebe da se ti miješaš, i da zapetljavaš.

Ni ljudi ni životinje nisu zanemarena bića, nego su službenici sa svojim zaduženjima i služe pod pažnjom Mudroga i Milostivoga i pod Njegovom su kontrolom. Ti ne ispijaj gutljajima svoju dušu bolno u razmišljanju i poteškoćama tih ljudi i njihovim bolovima, niti ispoljavaj svoje sažaljenje prema njima ispred milosti njihova Milostivoga Stvoritelja.

Zatim, uzde onih koji prema tebi imaju neprijateljski stav, počevši od mikroba do kuge,

poplava, suše i potresa, pa i uzde svih stvari, u ruci su tog Plemenitog, Milostivog, neka je Uzvišen; On je Mudri, ništa ne potiče od Njega uzaludno; On je Milostivi, neograničene milosti, i u svemu što On čini nalazi se trag milosrdnosti i dobročinstva.

On također kaže:

Ovaj svijet, premda je prolazan, ipak priprema što je potrebno za Budući svijet... Ovaj svijet, premda je na izmaku i privremen, ipak daje vječite plodove, odražava veličanstvene odraze iz vječitog svjetla vječitih Allahovih lijepih imena, i premda su slasti ovoga svijeta neznatne, a bolovi brojni, ipak pažnja Milostivog, Samilosnog, Njegova plemenitost i dobrota su sami po sebi prava slast koja ne iščezava. Što se tiče patnje, ona rađa duševne slasti kroz sevape i nagradu na Budućem svijetu. Mada postoji propisani krug, dovoljan je za sva zadovoljstva duše i srca i nefsanih uživanja slasti i opijanja, onda ne stupaj u krug zabranjenog, u krug koji nije zakonski. Jer jedna slast tog kruga ima u sebi hiljadu i jednu bol, pored toga što je ona uzrok gubljenja plemenitosti Milosnoga, a to je istinska, trajna, vječita slast.

Ovako se objašnjava, na osnovu ranije rečenoga, da put zablude baca čovjeka na najdublje dno, na najniži stupanj gdje nikakva

civilizacija, nijedna filozofija nisu uspjeli pronaći rješenje tome. Sav ljudski napredak i svi stepeni nauke do koje je čovjek došao ostaju nemoćni da ga izvedu iz tih bezdanih tmina.

Mudri Kur'an, iman i dobra djela, uzdižu čovjeka na najviše visine, objašnjavaju mu kategoričke dokaze i prostiru pred njega potvrđene dokaze o tome. Kur'an zasipa te duboke špilje uzvišenim duhovnim stepenicima i aparatima duhovne uzvišenosti. Uz to, olakšava njemu, da apsolutnom lahkoćom putuje prema vječitosti dugim putem koji iscrpljuje i koji je olujan. To postiže svojim isticanjem sredstava koja čovjeku omogućavaju da njima prijeđe odstojanje od hiljadu godina pa i pedeset hiljada godina u jednome danu.

Isto tako, Kur'an širi nad čovjekom ogrtače ibadeta i omogućuje mu da dostigne stepen čovjeka koji je potčinjen i gosta koji je u službi kod Uzvišenog Bića. To ostvaruje svojom spoznajom da je Allah Uzvišeni, Gospodar iskona i vječnosti. Kur'an mu olakšava putovanje kako ovim gostinjskim svijetom tako i u prostorima *Berzaha* i Budućeg svijeta... Kao što iskreni službenik nekog vladara putuje punom lahkoćom u okviru vladavine svoga vladara, pa čak prelazi iz granica njegove domovine sasvim brzo kao avion, brod i voz, tako i čovjek koji je privržen imanom

Iskonskom Vladaru i pokoran Mu svojim dobrim djelom, prostore gostinjskog ovog svijeta i visoke prostore *Berzaha* i okupljanja prelazi iz veoma prostranih njihovih granica brzinom munje i *Buraka* kako bi pronašao vječitu sreću... Kur'an Časni potvrđuje izričito ove činjenice i pokazuje ih sasvim očito, evlijama i čestitim ljudima.

Kur'anske istine dalje kažu:

O vjerniče, nemoj svoju bezgraničnu sposobnost voljenja kojom raspolažeš trošiti naružnu, manjkavu i po tebe lošu i štetnu dušu sklonu zlu. To je žeravica koja tebi šteti, nemoj uzimati da je to tvoja glavna ljubav u koju si ti zaljubljen, ne dozvoli da njeni prohtjevi budu tvoji idoli. Sigurno da tvoja sposobnost voljenja pripada Bezgraničnom Voljenom. Onome koji je Moćni, koji može da ti čini dobro kakvom kraja nema, Moćnom koji te u budućnosti može usrećiti srećom beskrajnom i obilatim darivanjem Svojom dobrotom sve one sa kojima si povezan i zbog čije sreće si i ti sretan. To je Onaj kome pripada apsolutno savršenstvo; Njegova ljepota je sveta i uzvišena, bez ikakve manjkavosti, nedostatka prolaznosti i iščeznuća... Njegovoj ljepoti nema kraja.

Onaj čija su sva imena lijepa i u svakom Njegovom imenu je svjetlost ljepote i beskrajnog

savršenstva. Džennet sa svim svojim ugodnostima, ljepotom i uživanjima javlja se sa manifestacijom ljepote Njegove milosti i milosti Njegove ljepote. Sva dobrota, ljepota i omiljena savršenstva i ljubav u cijelom Kosmosu nije ništa drugo do znak Njegove ljepote i dokaz savršenstva Njega Uzvišenoga. Neka ti On bude Miljenik i Njemu se klanjaj.

Kur'an kaže također:

Čovječe, sposobnost voljenja i ljubav usmjeri ka Allahu Uzvišenom i Njegovim lijepim imenima, Njegovim uzvišenim svojstvima koja se ne mogu ni sa čim porediti. Ne darivaj tu ljubav prolaznim bitcima, niti uludo rasipaj beskorisno na prolazna stvorenja. Jer, ova djela i stvorenja su prolazna, dok su Njegova vječita imena, koja se održavaju svojom ljepotom na tim djelima i proizvodima, vječita i stalna. U svakom imenu lijepih Allahovih imena i u svakom Njegovom svetom svojstvu nalazi se hiljade faza dobrote i ljepote, hiljade slojeva savršenstva i ljubavi.

Pogledaj samo ime Milostivi, ti ćeš primijetiti da je Džennet samo bljesak, a svijet vječite sreće samo iskrica ovog imena. Sve opskrbe i blagodati prostrte svugdje po svijetu jedna su kapljica toga imena.

Dobro pogledaj i razmisli o časnim ajetima koji ukazuju na ovo poređenje između suštine

zavedenih i suštine vjernih, s obzirom na život i uloge u njemu:

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ
 أَسْفَلَ سَافِلِينَ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

Mi čovjeka stvaramo u skladu najljepšem, zatim ćemo ga u najnakazniji lik vratiti, samo ne one koji budu vjerovali i dobra djela činili, njih čeka nagrada neprekidna (95/4-6).

فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ

I drugi ajet: *Ni nebo ih ni Zemlja nisu oplakivali (44/29).*

Ovi ajeti ukazuju na posljedice svakog od njih. Razmisli o njima da bi pronašao dalekosežnost uzvišenosti ovih ajeta i njihovu nadnaravnost, objašnjavajući poređenje i usporedbu koju smo iznijeli.

Kod prvih ajeta iscrpno je pokazana velika mudrost i nadnaravnost njihova, što smo detaljno pojasnili u *Riječi Jedanaestoj*, pa ih stoga tamo prebacujemo.

Kod drugog ajeta mi ćemo samo jednim malim dijelom ukazati na dalekosežnost do koje

seže uzvišena istina. Dakle, ajet se obraća govoreći: *Nebesa i Zemlja ne plaču zbog smrti zalutalih i ukazuje da nebesa i Zemlja plaču za odlaskom vjernika sa ovoga svijeta, jer zalutali niječu ulogu nebesa i Zemlje, optužuju ih govoreći da su bez svrhe, ne spoznavajući smisao niti kakvu važnost obavljaju nebesa i Zemlja, potcjenjuju njihovu vrijednost, oni ne poznaju njihova Stvoritelja, niti dokaze koji ukazuju na njihova Kreatora. Oni se ismijavaju njima i zauzimaju prema njima stav neprijateljstva, i omalovažavanja. Otuda je neophodno da nebesa i Zemlja njih ne oplakuju, nego ih proklinju, pa se i vesele zbog njihove propasti.*

Ovaj ajet govori i da nebesa i Zemlja plaču zbog smrti vjernika, jer vjernici poznaju ulogu nebesa i Zemlje, procjenjuju ih pravom procjenom, potvrđuju njihove prave činjenice, oni shvaćaju, zahvaljujući imanu, kakvo značenje imaju nebesa i Zemlja, kažu oduševljeno: *“O, kako su lijepo stvorena! O, kako divno ulogu svoju obavljaju”* Oni ukazuju nebesima i Zemlji vrijednost i poštovanje kakvu oni zaslužuju. Radi Allaha ispoljavaju svoju ljubav prema njima i prema Allahovim imenima čija su ogledala nebesa i Zemlja. Zbog ovog svega nebesa i Zemlja tuguju radi smrti vjernika, i kao da plaču zbog njihova odlaska.

Važno pitanje

Vi kažete:

Ljubav nije izborna, nije po našoj volji. Ja prema svojoj prirodnoj potrebi volim ukusnu hranu i slasno voće. Volim roditelje, djecu i suprugu, koja je vječiti moj saputnik. Volim svoje drugove i prijatelje. Volim plemenite vjerovjesnike i dobre odabranike. Volim svoju mladost, svoj život. Volim proljeće i sve što je lijepo, volim ovaj svijet.

Kako da ne volim sve ovo? Na koji način da svu ovu ljubav dam Allahu – neka je Uzvišen – Njegovim imenima, uzvišenim svojstvima i Njegovu Biću. Šta ovo znači?

Odgovor: Poslušaj slijedeće četiri tačke.

Prva tačka:

Ljubav, iako nije izborna, ona se može prenijeti svojevoljno od jednog voljenog na drugog voljenog. Npr., ukazivanjem na ružnoću jednog voljenoga ili se pokaže da je to zavjesa stvarnog voljenoga koji zaslužuje ljubav ili ogledalo koje samo odražava ljepotu tog stvarnog voljenoga. U tom slučaju, moguće je da se ljubav

usmjeri od apstraktno voljenoga na stvarno voljenoga.

Druga tačka:

Mi tebi ne kažemo da ne voliš sve ovo što si sam gore naveo, nego kažemo: "Tvoja ljubav prema svemu tome neka bude radi Allaha i u ime Njegove ljubavi!"

Npr. osjećaj slasti kod ukusnog jela i dobrog voća uz sjećanje da je to dobročinstvo od Allaha Uzvišenoga i dar Milostivog, Samilosnog, znači da je ova ljubav prema imenima Milostivi i Darovatelj. Uz to je i duhovna zahvala. Ono što ukazuje da ova ljubav nije samo radi svoga nefsa nego radi imena Milostivog jest sticanje halal opskrbe sa punim zadovoljstvom u okviru zakonskih propisa i u krugu dozvoljenoga, i jesti uz zahvalu Njemu, i razmišljanje da je to Allahov dar.

Tvoja ljubav i poštovanje prema roditeljima vraćaju se na tvoju ljubav prema Allahu Uzvišenom, prema Njegovoj mudrosti i milosti, koji su usadili u prirodu roditelja merhamet i sažaljenje pa te tako njihovim milostivim rukama odgajaju i štite. Znak da je ta ljubav i poštovanje milost u ime Allaha Uzvišenoga, jest to da se ta ljubav prema roditeljima i iskazivanje poštovanja njima kada ostare i kada tebi ne preosta-

je nikakve koristi, sažaljenje i milost prema njima se povećava, uprkos problemima i poteškoćama koje padaju na tvoja pleća. Časni ajet:

مَا يَلْبِغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا

فَلَا تَقُلْ لَهُمَا آفٌ

Kad jedno od njih dvoje, ili oboje, kod tebe starost dožive, ne reci im ni "Uh!", (17/23), u pet stupnjeva poziva djecu da štite prava roditelja i objašnjava iz Kur'anskog aspekta dalekosežnost važnosti činjenja dobra roditeljima, a grozotu činjenja nepravde prema njima.

S obzirom da otac ne želi da iko do njegov sin bude bolji od njega samog, zauzvrat tome ni dijete se ne može suprostavljati ocu tražeći "svoja prava." Znači, prirodno je da između oca i sina ne postoji razloga za nesuglasice i nesporazume. Dakle, razmirice nastaju iz zavidnosti ili nadmetanja. Otac prema sinu ne osjeća tako nešto. Ili pak razlog zbog kojega dolazi do spora jest nepravda. Dijete nema prava da se suprotstavlja svome roditelju čak i kada vidi da roditelj nije u pravu. Dakle, onaj koji se suprotstavlja roditeljima i prema njima postupa uvredljivo, čini nepravdu svojim roditeljima i

uznemirava ih; on je poput insana koji se iskvario u krvoločnu zvijer.

Što se tiče ljubavi prema djeci, i ona pripada Allahu i vraća se Njemu. Pošto su djeca osobiti dar Plemenitog i Milostivog, voljeti ih i štiti savršenim sažaljenjem i milošću znači voljeti ih u ime Allaha. Što se tiče samog znaka koji ukazuje da je ta ljubav radi Allaha i Njegova Puta, jest puno predanje i strpljenje kod poteškoća, posebno kod smrti. Umjesto očaja i žalopojnog naricanja, kao da kaže: Ovo stvorenje je omiljeno kod plemenitog Stvoritelja i Njegov rob. Zamorio me je zbog njega za jedno vrijeme, a sada je odredba Uzvišenoga i Njegova Mudrost učinila da ga uzme od mene i prenese na sigurno i bolje mjesto, pa ako ja imam jedan privedan udio u tom robu, pa Uzvišeni ima stvarnih hiljadu dijelova. Prema tome, mora se predati Allahovoj odredbi, i govoriti: "*Elhukmu lillah!*"

Ljubav prema prijateljima i pažnja prema njima, i ako su oni svojim imanom i dobrim djelima prijatelji Uzvišenog Allaha, onda je to, tajnom "*el hubbu fillah,*" ljubav na Putu Allahovu dž. š., i vraća se Njemu, Uzvišenome.

Uz to, suprugu, saputnicu tvoga života voli i pazi kao milostivi dar, kao druželjubivi i dragi poklon Allahove milosti. Svoju ljubav prema njoj ne veži za spoljnu vidljivu ljepotu koja se

brzo pokvari i iščezne, nego veži svoju ljubav za njenu unutrašnju ljepotu koja ne iščezava nego povećava dostojnu ljubav iz dana u dan. Najdraža, najvrijednija, najuzvišenija ljepota u njoj jest ljepota morala i lijepog ponašanja zasađenog u njenoj samilosti, blagosti, nježnosti i prefinjenosti i odražava se u njenoj visokoj i ozbiljnoj iskrenoj i svijetloj pažljivosti i sažaljivosti. Ovo savršenstvo pažnje, suosjećanja i lijepog vladanja traju i povećavaju se do kraja života. Iskazivanje ljubavi prema sažaljenju i lijepom ponašanju štiti prava ovog prijatnog i slabašnog stvorenja; u protivnom, izgubila bi se njena prava tokom vremena, onda kada joj budu najpotrebnija. Ljubav prema vjerovjesnicima (alejhimu's-selam) i dobrim odabranicima također je ljubav u ime Allaha i na Njegovu Putu s obzirom da su oni Allahovi iskreni robovi koji su kod Uzvišenoga rado primljeni. Iz ovog ugla, ta ljubav postaje ljubav u ime Allaha.

I život, koji je Uzvišeni Allah poklonio tebi i svakom čovjeku, veliko je bogatstvo i kapital, čime ti možeš ostvariti budući, vječiti život. To je velika riznica koja sadrži sredstva za vječita savršenstva. Iz ovog razloga čuvati to uzvišeno sredstvo, voljeti ga i iskoristiti ga na putu Gospodara Uzvišenoga, znači voljeti u ime Uzvišenog Allaha.

Ljubav prema mladosti, njenoj ljepoti, ugodnostima treba vrednovati s obzirom da je to lijep drag i mio dar Uzvišenog Hakka; a rad na lijepom korištenju te mladosti je propisana i zahvalna ljubav.

Ljubav prema proljeću je ljubav na Allahovu Putu usmjerena prema Njegovim lijepim imenima s obzirom da je proljeće najljepša stranica svijetlih Allahovih lijepih imena, najvelelepniji izlog za izlaganje preciznosti Božanske krasne tvorevine. Razmišljanje o proljeću iz ovog ugla je ljubav usmjerena ka lijepim Allahovim imenima.

I ljubav prema ovom svijetu pretvara se u ljubav u ime Uzvišenoga Allaha, onda kada se posmatra ovaj svijet iz perspektive da je on njiva, oranica za Budući svijet, odraz Allahovih lijepih imena, Božanske poslanice i privremena musafirski kuća – pod uvjetom da se *nefsi-emare* ne miješa u tu ljubav.

Jednom riječju: Usmjeri svoju ljubav za ovaj svijet i stvorenja na njemu u "doslovnom" smislu, tj. u smislu onoga što on prestavlja i značenja koje ima, a ne radi imena koje nosi, tj. radi njega samog. Nemoj da kažeš nizašto "O, kako je lijepo ovo", nego reci: "O, kako je lijepo stvoreno", ili: "O, kako je lijepo njegovo stvaranje!" I ne ostavi prostora nečemu drugom, nekoj

drugoj ljubavi, da se uvuče u tvoje srce. Jer je unutrašnjost srca odraz Gospodara Beskrajnoga i pripada Uzvišenom. Ti reci:

اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا حُبَّكَ وَحُبَّ مَا يَقْرِبُنَا إِلَيْكَ

"Bože moj, opskrbi nas svojom ljubavlju i ljubavlju koja nas može približiti Tebi."

Na osnovu toga, sve ljubavi koje smo spomenuli, ako se usmjere na pravi način, na gore spomenuti način, tj. da budu u ime Allaha i na Njegovu Putu, onda će one uroditi istinitim slastima, bez bola. One će biti prava spona bez iščeznuća, štaviše, sredstvo su povećavanja ljubavi prema Uzvišenom Allahu, pored toga što su one propisana ljubav i zahvala Allahu na samim slastima toga i razmišljanje o znacima Allaha u samoj toj ljubavi.

Primjer radi objašnjenja:

Kada ti neki veliki vladar* pokloni jabuku, to će u tebi izazvati dvije vrste ljubavi. Ti ćeš osjećati u toj jabuci dvojaku slast.

Prvo, ljubav koja se odnosi na tu jabuku. U

---

* Ovaj slučaj se stvarno dogodio ranije, kada su dva poglavara dviju porodica došla pred velikog vladara i stali na način kao što je gore spomenuto – autor.

njoj je užitek koji je karakterističan za jabuku i koliko jabuka. Ova ljubav ne odnosi se na vladara. Onaj ko je tu jabuku u slast pojeo pred tim vladarem, neće voljeti onoga ko mu je darovao, već će voljeti samu jabuku i svoj nefs. I tada se javlja njegova ljubav radi te jabuke, a ne radi tog vladara. Ovakav postupak neće se dopasti tom vladaru i bit će mu mrzak. Pored toga, slast prema jabuci je trenutačna, ona iščezava. Čim se pojede jabuka, iščeznut će i ta slast i pojavit će se žalost i čežnja za njom.

Što se tiče druge ljubavi, ona se javlja radi vladareve predivne plemenitosti upućene preko te jabuke. Ta jabuka kao da je uzorak vladareve blagonaklonosti otjelovljene kroz tu jabuku. Onaj koji primi poklon vladara iz ljubavi, shvati njegovu vrijednost i to pokaže, on tako iskazuje svoju ljubav vladaru, ali ne radi jabuke; on zna da je u tom voću, toj jabuci, koja je znak blagonaklonosti, slast koja nadmašuje slast hiljadu jabuka. Ova slast je sama po sebi zahvala, a ova ljubav je ljubav u znak poštovanja koje odgovara tom vladaru.

Isto tako, kada čovjek usmjeri svoju ljubav samo ka plodovima i ostalim nimetima i nemarno se naslađuje samo njihovim materijalnim užicima, ta ljubav je nefsana, i ti užici su nestalni, iščezavaju, i bolni su. Međutim, kada je

ljubav usmjerena u znak Božanskog poštovanja i prema ugodnostima Njegove milosti, neka je Uzvišen, i u plodovima Njegovih dobročinstava, i kada se shvata i cijeni stepen tih blagodati tog dobročinstva, uživa u njima sa puno apetita, onda je to duhovna zahvala koja je užitak i slast, a ne prouzrokuje nikakvu bol.

Treća tačka:

Ljubav upućena prema Allahovim lijepim imenima ima svoje slojeve. Kao što smo to ranije objasnili ona može biti upućena ka lijepim imenima Uzvišenog Allaha u smislu ljubavi prema Božanskim djelima rasprostranjenim svugdje u Kosmosu. Katkad ona može biti upućena Allahovim lijepim imenima, jer su ona nazivi uzvišenih savršenstava Božanskih. Ponekad čovjek može voljeti Allahova lijepa imena zbog svoje velike potrebe prema njima, to jest u čovjeku se, uslijed obimne sveobuhvatne ljudske suštine, javljaju njegove neograničene potrebe, tj. on voli ta imena zato što ima potrebu za njima.

Naprimjer!

Pretpostavi svoju nemoć a ujedno i veliku potrebu da pomogneš rodbini ili bijednicima i onim siromašnima i slabim stvorenjima koja imaju potrebu za spasenjem, a prema kojima ti

osjećaš simpatije i sažaljenje zbog njihove situacije. Kada se neko pojavi i učini dobro njima, izlije pred njih svoju blagodat i opskrbi ih svim što im je potrebno..., koliko je tebi to drago i koliko ćeš osjetiti naklonost prema imenima "Darivatelj" i "Plemeniti", i koliko ta osoba izaziva tvoje divljenje i koliko ti gledaš na tu osobu sa ljubavlju zbog samo ta dva imena.

U svjetlu ovog primjera, razmisli samo o dva od Allahovih lijepih imena, a to su Milostivi i Samilosni, kako sve one koje ti voliš i prema kojima osjećaš samilost i sažaljenje, sve mu'mine, a najprije preminule roditelje i sve tvoje pretke, te ostalu rodbinu i prijatelje, usrećuje na dunjaluku raznoraznim nimetima, i u Džen-netu raznim užicima, a onda bivaju usrećeni i na Budućem svijetu najvećim darom, pokazivanjem Sebe njima, a njih pokazivanjem tebi. Koliko ta dva imena – Milostivi i Samilosni – samo iz tog aspekta zaslužuju da budu voljena? Koliku potrebu duša čovjeka ima za njima? Odmjeri to da bi spoznao dalekosežnost ispravnosti naših riječi: "Hvala Allahu na Njegovoj milosti i samilosti."

Ako bolje pogledaš, naći ćeš u svojoj duši otvorenu želju i jaku potrebu za imenom Mudri i nazivom Odgajatelj Onoga koji u punoj mudrosti, preciznoj organizaciji, nadmašujućim

rasporedom i milostivim odgojem reguliše cijeli svijet, koji je na neki način tvoje lijepo stanište i tvoja ugodna kuća, i sva stvorenja razasuta bića po Zemlji sa kojima si povezan i zbog čijeg si stradanja tužan.

Zatim, kada bolje pogledaš, shvatit ćeš koliko tvoja duša sa čežnjom žudi ka imenu "Varis" i "Bais", osjećaš potrebu za nazivom Vječiti, Plemeniti, Onaj koji oživljava i Dobročinitelj, za plemenitim Gospodarom koji sve one sa kojima si povezan i sa čijim rastankom bivaš rastužen, u trenutku smrti spašava od tame ništavila i smješta ih na mjesto bolje od ovoga svijeta i ljepše od njega.

S obzirom da je bit čovjeka uzvišena, a njegova priroda sveobuhvatna, to on ima hiljadama potreba za hiljadu i jednim Allahovim lijepim imenom i brojnim stupnjevima svakog tog imena. Udvostručena potreba jest čežnja, pojačana čežnja prelazi u voljenje, a udvostručeno voljenje prelazi u ljubav. Prema savršenstvu duše čovjeka, odrazit će se i faze te ljubavi prema stepenima Allahovih lijepih imena. Ljubav prema svim Allahovim imenima također je preobražaj u ljubav Njegovoga Uzvišenoga Bića, neka je Uzvišen, jer su ta imena nazivi i odrazi Njegovoga Uzvišenoga Bića.

Sada ćemo kao primjer između hiljadu i jednog od Allahovih lijepih imena, objasniti samo jedan stupanj, kao primjer između hiljadu i jednog stupnja imena *Adl, Hakem, Hak, i Rahim*, na slijedeći način.

Ako u ogromnoj, prostranoj sferi, želiš vidjeti imena Milostivi i Samilosni te ime Istina u okviru mudrosti i pravde onda poslušaj ovaj primjer.

Pretpostavimo da neka vojska broji četiri stotine raznovrsnih grupa vojnika. Svaka grupa razlikuje se od druge po odijelu koje joj se sviđa, razlikuje se i po hrani koja joj se dopada, razlikuje se i po oružju koje koristi sa lahkoćom, razlikuje se i po lijekovima koji joj odgovaraju. Ipak, uprkos ovim razlikama i potrebama u ovom svemu, te četiri stotine raznih grupa ne ističu se kao posebne grupe, nego se isprepleću jedna s drugom bez posebne razlike među njima. I kada samo jedan vladar koji je bez premca dodijeli svakoj grupi odjeću koja joj odgovara, hranu koja joj je povoljna, odgovarajući lijek i oružje koje je u skladu s njom, ne zabunivši se i nikog ne zaboravivši, međusobno ih ne pomiješavši, bez podjele svih njih, da on lično bez pomoćnika, sve dijeli sa milošću, pažnjom, cijenjenjem, nadnaravnim znanjem i punim obuhvatanjem svih pitanja sa milošću kakvom se

odlikuje, krajnjom pravdom i sasvim mudro... Da, kada se nađe vladar kao što je ovaj kome nema primjera, i ti ćeš se lično uvjeriti u nadnaravnost njegovih svijetlih djela, ti ćeš onda spoznati dalekosežnost njegove moći, samilosnosti, pravde i plemenitosti. Jer, opremanje jedne jedinice uključuje deset raznovrsnih naroda različito opremljenih i obučenih, a to je veoma teško. Tada će se pribjeći opremi vojske na određeni ustaljeni način istovjetnog odijevanja i opreme, bez obzira kolika bila razlika među tradicijskim normama i narodima.

Ako želiš u svjetlu ovog primjera vidjeti odraz Allahova imena Istina te Milostivi i Samilosni, u okviru pravde i mudrosti, onda usmjeri svoj pogled na proljeće, na taj šator postavljen na površini zemlje sa četiri stotine hiljada raznovrsnih naroda koji predstavljaju vojsku bilja i životinja! Dobro pogledaj u to pa ćeš vidjeti da svi ti narodi i grupe, mada su međusobno izmiješani, imaju raznovrsnu odjeću, hranu, oružje, raznovrsni način života, raznovrsno uvježbavanje i pouku, njihovu demobilizaciju, a sami ne raspolažu jezicima kojima bi tražili da im se osiguraju potrebe i uslišaju njihove želje. Pored svega ovoga, svaki od njih kruži, odgaja se i štiti imenom Istina, Milostivi, Skrbnik, Samilosni i Plemeniti, ne zbunivši se, bez zaborava u okviru mudrosti i pravde,

preciznim mjerilom i krajnjim organiziranjem.

Može li se, dakle, iko umiješati u ovo zadivljujuće djelo koje se odvija u ovom sveobuhvatnom savršenom sistemu i preciznoj ravnoteži? Je li moguće da bilo koji uzrok, bez obzira kakav bio, pruži svoju ruku da bi se umiješao u ovu svijetlu tvorevinu, mudri raspored, milostivu Božansku, kompletnu upravu, do Jedan Jedini. Apsolutno Mudri i Svemoćni?

Četvrta tačka:

Ti kažeš: Ja nosim razne vrste ljubavi u sebi vezane za ukusnu hranu, za moj nefis, za suprugu, djecu, roditelje, prijatelje, dobre odabranike i plemenite vjerovjesnike, za sve ono što je lijepo, za proljeće i za ovaj svijet. Kada bi ova raznovrsna ljubav bila u skladu sa onim što naređuje Kur'an Časni, kakvi bi bili njeni rezultati i kakve bi koristi njene bile?

Odgovor: Objašnjenje tih rezultata i tih svih koristi zahtijeva pisanje ogromnog djela. Zbog toga ćemo zasada ukazati samo na par njih općenito i sažeto. Prvo ću upozoriti na rezultate koji se ostvaruju odmah na ovom svijetu, a onda ću objasniti rezultate koji će se manifestirati na Budućem svijetu:

Ranije smo spomenuli da razne vrste ljubavi,

koje se javljaju kod nemarnika i ljubitelja ovoga svijeta, samo radi zadovoljstva nefs, imaju bolne rezultate na ovom svijetu, mnoštvo nesreća i poteškoća, dok su radosti i uživanja u njima neznatni

Naprimjer, *sažaljenje uslijed nemoći postaje bolna nesreća; ljubav zbog rastanka prerasta u bolno izgaranje; slast zbog rastanka postaje otrovni napitak*. A i na Budućem svijetu ostat će nesumnjivo, bez ikakve koristi, jer takva ljubav nije bila u ime Uzvišenog Allaha ili će biti bolna muka, ako bude pala u grijeh.

Pitanje: Kako će ljubav prema plemenitim vjervjesnicima i dobrim odabranicima biti i ostati bez ikakve koristi?

Odgovor: Isto kao što *kršćanima* koji vjeruju u trojstvo ne koristi njihova ljubav prema Isau (alejhi's-selam), kao što ni *rafidijama* neće koristiti njihova ljubav prema Aliji, *neka je Allah zadovoljan njime*. Da su te ljubavi bile u skladu sa uputama Kur'ana Časnog, na Allahovu Putu i ljubavi prema Milostivom i Samilosnom, onda bi imale lijep ishod i na ovom svijetu, pored njihovih lijepih i vječitih rezultata na Budućem svijetu.

Rezultati ljubavi na ovom svijetu

Tvoja ljubav za ukusnim jelom i lijepim voćem Allahova je blagodat; ona ne izaziva nikakvu bol; njena ugodna slast je u samoj zahvali.

Što se tiče tvoje ljubavi prema nefsu, trebaš ga sažaljevati, odgajati i prečistiti i sklanjati od štetnih strasti. Tada nefis neće ovladati tobom niti te može zarobiti u svoje strasti, nego ćeš ti vladati njime i usmjeravati ka Uputi bez padanja i na Pravi put.

Što se tiče tvoje ljubavi prema tvojoj supruzi, a ona je tvoj saputnik u životu, pošto je ta ljubav zasnovana na ženinu lijepu ahlaku i njenoj suosjećajnosti i na činjenici da je ona dar Božanske milosti, ako je budeš volio iskrenom ljubavlju punom nježnosti, ona će, u svojoj ulozi, tebi uzvratiti ovu ljubav poštovanjem i uvažavanjem. Ovo stanje povećat će se između vas što god više odmičete u životu, provesti ćete ugodan, prijatan život. Međutim, ako ta ljubav bude građena na ljepoti izgleda, za kojim čezne nefis, ona će se ubrzo pokvariti i uvehnuti, a bračni život upropastiti.

Tvoja ljubav prema ocu i majci, pošto je u ime Allahovo, neka je vrsta ibadeta. Uz to ćeš prema njima povećati svoju ljubav i poštovanje kada oni ostare. Ti ćeš ostvariti posebnu duhovnu slast i puni rahatluk u srcu kada im činiš uslugu, ljubiš njihove ruke i iskreno im ukazuješ poštovanje i pokazuješ im pažnju. Uz takav uzvišeni osjećaj, činiš dovu Uzvišenom Allahu da što duže žive, da bi još više postigao sevaba. Međutim, kada bi ta ljubav i poštovanje bili radi sticanja prolaznog dobra ovog svijeta i onoga što izrasta iz nefsa, to bi izrodilo duhovni i ubitačni teret. Sa osjećanjem prezira ćeš ih odbaciti kad ostare, te uvažene i visokog poštovanja dostojne osobe koje su bili uzrokom tvome životu, jer će ti predstavljati teret, zatim, još gore od toga, ti želiš njihovu smrt i očekuješ njihov odlazak – tih predivnih osoba koji su uzrok tvoga življenja – to je jedan od najvećih grijeha i propasti; to predstavlja svirepu bolnu duhovnu patnju.

Tvoja ljubav prema svojoj djeci, tj. ljubav prema onima koje ti je Allah povjerio da ih odgojiš i štitiš, ljubav prema tim druželjubivim omiljenim Allahovim stvorenjima, jest ljubav koja je okićena srećom i ljupkošću, jest jedna Allahova blagodati. Zato, neka te žalost ne slama bolno zbog njihove nesreće, niti zapomaži očajno zbog njihove smrti. Kao što je ranije spomenuto, pošto je njihov Stvoritelj i Milostiv i

Mudar, ti tada kaži: “Ova smrt za njih je sreća”! Ovim ćeš se spasiti od boli zbog rastanka, jer ćeš razmišljati o milosti Onoga koji ih je tebi poklonio.

Budući da je tvoja ljubav prema prijateljima i bližnjima u ime Uzvišenog Allaha, rastanak sa njima čak i njihova smrt, neće učiniti da prekineš druženje i bratstvo s njima. Ta duhovna veza i posebna duhovna ljubav i dalje traje, zato možeš imati koristi od te duhovne ljubavi i povezanosti, a i uživanje u susretima i zajedništvu je trajno... Međutim, ako ljubav nije u ime Uzvišenog Allaha, niti se ona odvija na Njegovu Putu, onda će užitak susreta jednog dana proizvesti bolove rastanka za stotinu dana.*

Tvoja ljubav prema vjerovjesnicima (alejhimu's-selam) i evlijama, iako je svijet *Berzaha*, u pogledima zalutalih i nemarnih, svijet tame i divljine, ti ćeš taj Berzah gledati kao kuće osvijetljene tijelom tih nurli osoba, i pri tome nećeš osjećati strah i užasavanje od odlaska tamo, niti ćeš se plašiti svijeta *Berzaha*. Naprotiv, i ti ćeš osjećati veliku želju za njim i težiti k njemu, bez zamućivanja svoga uživanja na ovom svijetu...

---

* Jedna sekunda susreta na Allahovu Putu je kao godina, dok godina dana zajedništva radi ovoga prolaznog svijeta nije ravna ni jednoj jedinoj sekundi – autor.

Međutim, kad bi njihova ljubav bila slična ljubavi civilizovanog svijeta prema znamenitim ličnostima, onda samo razmišljanje o iščeznuću tih svih odabranika i zagrtanje njihovih kostiju u veliko mezarje prošlosti, nanosi još jedan bol više. To jest, navodi čovjeka na predočenje svoje smrti i svoga odlaska, pa će razmišljati: "Jednog dana ću i ja otići u ovaj grob, koji je prekrio kosti ovih velikana", gledajući na taj mezar sa puno gorčine, straha i nemira... Što se tiče posmatranja onih koji su u imanu, oni će boraviti u visokom rahatluku i uživanju u svijetu *Berzaha*, koji je dvorana za budućnost, nakon što ostave svoja tjelesna odijela u prošlost, a na mezar će gledati s toplinom i prijatnošću.

Tvoja ljubav prema lijepom, budući da je to ljubav u ime njihovog Uzvišenog Tvorca, onda se izražava u smislu: "O, kako je lijepo stvoreno"... Budući da je ta ljubav sama po sebi razmišljanje, pogledu koji voli slast i uživanje ona otkriva put prema uzvišenijim više svetim i hiljadama puta većim riznicama stupnjeva ljepota. To je zbog toga što ova ljubav otvara horizonte pred srcem da usmjeri svoj pogled sa djela Uzvišenog Stvoritelja na ljepotu Njegovih stvoriteljskih postupaka, i sa ljepote Njegovih stvoriteljskih postupaka na ljepotu Njegovih lijepih imena, a sa ljepote Njegovih lijepih imena na ljepotu Njegovih Uzvišenih svojstava, a sa

ljepote Uzvišenih svojstava na ljepotu Njegovoga svetog Bića, koje Sebi nema ravna... Ova ljubav usmjerena ovim putem jeste ugodno robovanje i razmišljanje, usto je slast i uživanje.

Tvoja ljubav prema mladosti, pošto je voliš, jer je ona lijepa blagodat Allaha Uzvišenoga, nema sumnje da ćeš utrošiti svoju mladost u ibadetu Uzvišenom; nećeš je ubiti zaranjanjem u gluposti i skretanjima sa Pravog puta. Ako je tako, ibadeti koje ti činiš u periodu mladosti jesu trajni plodovi te prolazne mladosti. Kad zaroniš u godine, ti ćeš dobiti te vječne plodove, koji su ustvari dobra djela što si ih činio u mladosti, a uz to ćeš biti izbavljen iz čežnje animalne duše za lošim djelima lahkomišlene mladosti. Ti ćeš se u starosti nadati od Moćnog Gospodara da ti omogući što više ibadeta u starosti kako bi bio zaslužan Njegove široke milosti. Nećeš poput onih nemarnih sljedećih pedeset godina života svoje starosti govoriti "*avaj prođe mladost*", niti ih provesti kajuci se zbog toga što su izgubili uživanje u mladosti u toku pet ili deset godina. Jedan od takvih izrazio je to kajanje i žalost riječima:

لَيْتَ الشَّبَابَةَ يَعُودُ يَوْمًا فَأَخْبِرُهُ بِمَا فَعَلَ الْمَشِيبَ

*Eh, da mi se mladost jednog dana povrati,
da joj se požalim, šta mi je uradila starost da je
obavijestim.*

Što se tiče tvoje ljubavi prema ukrašenim pejzažima i prirodnim radostima, posebno proljeća, s obzirom da je zasnovana na posmatranju tih prekrasnih panorama kao oličenja krasote Allahova stvaranja i uvida našega u Allahovo umijeće, odlaskom tog proljeća ne gubi se slast posmatranja i uživanja u posmatranju. Jer iza sebe ono ostavlja lijepa svoja značenja i smislove koje, poput svijetle poslanice koja se otvara Njegovim stvorenjima, uvijek možeš posmatrati. Tvoja mašta i vrijeme sliče filmskoj traci, i to dvoje ti produžuju ovu slast uživanja i vazda donose i pred tobom obnavljaju to značenje i ljepote koje nosi proljeće. Tvoja ljubav tada neće biti privremena, prolazna, niti prekrivena žalošću i tugom, nego čista, iskrena, i puna užitka.

Tvoja ljubav prema ovom svijetu, pošto je i ona u ime Allaha, Njega Uzvišenoga, tada ta strašna stvorenja razasuta po njemu postaju za tebe prijatni bliski prijatelji. A pošto si ga zavolio kao oranicu za Budući svijet, ti možeš birati plod iz svega u njemu što će ti omogućiti da bude jedan od plodova Budućeg svijeta. Nesreća ovoga svijeta te onda neće plašiti, a nestanak i

iščeknuće onoga što je u njemu neće te rastuživati. Ovako ćeš ti u krajnjem rahatluku i spokojstvu provoditi vrijeme tvoga boravka u toj musafirhani. Ali, ako tvoja ljubav prema ovom svijetu bude kao ljubav nemarnih, a mi smo ti na to skrenuli pažnju stotinu puta, ti ćeš potopiti svoju dušu i upropastiti je u razornoj ljubavi koja je osuđena na prestanak, i bez ikakvih rezultata.

Dakle, pokazali smo na po jednu ljepotu, od stotina ljepota, nekih ljubavi onda kada su u skladu sa uputama Kur'ana Časnog. Ukazali smo i samo na neke od stotina šteta tih ljubavi ako one nisu u skladu s onim što Kur'an Časni naređuje.

Ako želiš da spoznaš rezultate ovih raznih vrsta ljubavi u kući ostanka i u svijetu vječitosti, poput onoga na što ukazuju ajeti Kur'ana Časnog, pokazat ćemo sažeto jednu od stotinu koristi Budućeg svijeta tih propisanih vrsta ljubavi, sa *Devet naznaka (išareta)* i jednim *Predgovorom* koji ćemo predočiti.

PREDGOVOR

Allah, dž.š., Svojim veličanstvenim Božijim položajem, prefinjenom milošću, visokim gospodarenjem, plemenitom samilošću, neograničenom moći i istančanom mudrošću, okitio je ovo sićušno ljudsko biće sa velikim mnoštvom osjetila i čula, i uljepšao ga različitim udovima, pomagalima i organima, kako bi ga učinio svjesnim brojnih stepeni Svoje sveobuhvatne milosti i dao mu da iskusi mnoge vrste Svojih bezbrojnih blagodati. Isto tako ga je upoznao sa kategorijama Svojih neizmjernih dobročinstava, a preko tih brojnih pomagala i organa mu ukazao nebrojene vrste manifestacija Svoga hiljadu i jednoga Lijepog imena, te učinio da ih on zavoli na pravi način i kako treba cijeni.

Svaki od tih brojnih organa i svako od tih ustrojstava i pomagala vrši raznovrsne funkcije i obavlja različite vidove pobožnosti, jednako kao što su svakome od njih prirođeni različiti užici,

patnje i nagrade.

Naprimjer, oko opaža ljepote oblika, posmatra raznorazne nadnaravnosti Allahove lijepe moći u svijetu pojavnosti. Vršiti svoju ulogu sa proslijeđenjem zahvale Allahu kroz svoja opažanja puna pouke. Poznata je svima dalekosežnost slasti i uživanja u očnome vidu i bol kad se izgubi očni vid. Zbog toga nema potrebe obrazlagati slast viđenja i bol gubitka viđenja.

Naprimjer, uho osjeća ugodnosti Božanske milosti u svijetu čulnoga, kroz raznovrsne glasove i brojne ugodne tonove. Čulo sluha ima posebni ibadet, posebno uživanje, kao i svoju nagradu.

Pomoću čula mirisa osjeća se ugodnost Božanske milosti u širenju raznovrsnih mirisa. U čulo mirisa je posebna slast i ono ima posebnu ulogu zahvale. Nema sumnje da čulo mirisa ima u sebi i posebnu nagradu.

Čulo ukusa, tj. jezik, obavlja svoju ulogu i dostavlja svoju duhovnu zahvalu na razne načine kroz svoju spoznaju ukusa raznovrsne hrane i njene slasti.

Eto tako, svako ljudsko ustrojstvo, svako čulo i svaki ud, sve te velike i značajne blagodati i prefinjenosti kao što su srce, duša, razum itd, imaju različite uloge i raznovrsne svoje užitke, ali i patnje.

Otuda nema sumnje da će Stvoritelj Mudri, koji je potčinio ove ustrojstva tim zadaćama, prilagoditi svakom od njih njemu odgovarajuću nagradu koju zaslužuje.

Rezultate brojnih ljubavi odmah, tj. još na ovom svijetu – a koje smo ranije spomenuli – osjeća svaki čovjek sasvim jasno, svojom svijesću i uvjerava se u njih putem istinitog shvatanja.

Što se tiče rezultata raznovrsnih ljubavi na Budućem svijetu, potvrdila ih je *Deseta Riječ* sa dvanaest svijetlih istina, i *Dvadeset deveta Riječ* sa šest osnovnih temelja, a potpuno su dokazani jasnim ajetima mudrog Kur'ana.

أَصْدَقُ الْكَلَامِ وَأَبْلَغُ النَّظْمِ

كَلَامُ اللَّهِ الْمَلِكِ الْعَزِيزِ الْعَلَامِ

Objašnjenje tih rezultata kategorički je potvrđeno u Kur'anu Časnom, najistinitijem govoru i najkompletnijem sistemu. Kur'an je govor Uzvišenog Allaha, Sveznajućeg Gospodara, u izjavama Njegovih jasnih ajeta i znakova, u Njegovim simbolima i iskazivanjima. Zbog toga mi ne vidimo potrebu za navođenjem drugih dokaza o ovome, imajući u vidu da smo naveli veoma brojne dokaze u ostalim *Riječima: Dvadeset osmoj Riječi*, koja se odnosi na Džennet, i u

njenom *Drugom položaju* na arapskom jeziku, te u *Dvadeset devetoj Riječi*.

Prvi znak

Ahiretski rezultat dozvoljene ljubavi prema ukusnom jelu i slasnom voću na ovome svijetu ukrašene zahvalom Allahu – kao što na to Kur'an Časni blistavo ukazuje – jest ta hrana i dobro voće koje odgovora vječitom Džennetu te ljubav koja ima apetit za takav Džennet i njegovo voće. Štaviše, svako izgovoreno *Elhamdulillah*, za voće koje se pojede na ovome svijetu, u Džennetu će se otjeloviti u posebno voće i dostaviti ti kao jedna od prijatnosti. Ti ćeš ovdje jesti voće, a tamo jesti *Elhamdulillah*, koje će biti utjelovljeno u voće Dženneta... S obzirom da ti unaprijed donosiš duhovnu zahvalu u svome viđenju Božanskog dara i blagodati Milostivog u jelu i voću koje jedeš ovdje, tebi će se tamo u Džennetu predati ukusna hrana i dobro voće, kao što je potvrđeno u hadisu časnom i u kazivanjima Kur'ana Časnog, sukladno Allahovoj mudrosti i prostranoj milosti.

Drugi znak

Rezultat dozvoljene ljubavi prema svom nefsu, tj. ljubavi prema sebi na ovome svijetu,

sačinjena je na uočavanju njegovih nedostataka, a ne na ljubavi prema njegovoj lijepoj strani. Svjesnošću njegovih nedostataka i pokušajem da se kompletira, očistiti i zaštititi pažnjom i sažaljenjem, a zatim ga usmjeriti ka putu dobra, rezultira nagadom nefsu koja će mu biti data u Džennetu dodjeljivanjem onoga što on voli. Nefs, koji je svoje želje i strasti te sva čula i osjećanja usmjerio i iskoristio na Allahovu Putu i tako ih upotrijebio na najljepši način bit će obilno nagrađen. Plemeniti Stvoritelj darovat će, za ovu dozvoljenu ljubav, utrošenu na činjenje ibadeta Allahu, nagradu hurija koje gospodare sa sedamdeset ogrtača raznovrsnih džennetskih prijatnosti i ukrasa, uljepšane sa sedamdeset vrsta ljepota i savršenstava, tako da one izgledaju kao da su mali utjelovljeni Džennet koji pulsira dušom i životom, koje će udovoljiti svim nefsanim osjećajima. Sve je to potvrđeno i sasvim jasno dokazano brojnim časnim ajetima.

Rezultat dozvoljeno ljubavi usmjeren prema mladosti na ovom svijetu, tj. trošenje snage mladosti i njene zrelosti u ibadetu i bogobožnosti, jest stalna i vječita mladost na Budućem, vječitom svijetu i stalno uživanje.

Treći znak

Što se tiče ahiretskih rezultata iskrene ljubavi prema supruzi, zasnovanoj na njenom lijepom ponašanju, njenim lijepim osobinama i njenoj suosjećajnosti, ljubavi kojom on čuva nju od osjećaja nadmoćnosti prema njemu i drugih grijeha, rezultati, dakle, takve ljubavi su u tome što će Apsolutno Milostivi učiniti tu dobru suprugu omiljenom, voljenom, iskrenom, njegovom druželjubivom pratiljom u Džennetu. Njena ljepota ukrasi i privlačnost su iznad hurija. Ona će mu biti privržena i odana i nastaviti čega voljeti i biti voljena. Bit će mu iskreni nježni prijatelj s kojim će i u Džennetu vječito dijeliti zajedničke trenutke sreće, u sohbetu jedno naspram drugog prisjećajući se, i podsjećajući jedno drugo na minule dunjalučke događaje. *Ovakvo je obećanje Plemenitog, Milostivog, a pošto je to On obećao, On će, zasigurno, i ispuniti Svoje obećanje.*

Četvrti znak

Rezultat ljubavi prema roditeljima i djeci jest u tome što je Milostivi, Samilosni i Uzvišeni učinio dobro toj sretnoj porodici, uprkos razlikama položaja u Džennetu, da sretnu jedni druge, da se druže, razgovaraju međusobno. Usrećio ih

je vječnim zajedničkim druženjima prikladnim Džennetu, kao što je to potvrđeno tekstom Kur'ana Časnog. Allah je učinio dobro tim roditeljima u prijatnom ophođenju sa svojom djecom koja su umrla na ovome svijetu prije punoljetnosti tajnom:

وَلِدَانٌ مُّخَلَّدُونَ

Roditeljima je učinio tu djecu vječitom djecom, dragom, milom i na način svojstven Džennetu. Tako će roditeljima biti nadoknađena želja zabavljanja sa djecom, koja je usađena u prirodu čovjeka. Roditeljima će biti dato da vječito uživaju u stalnoj ugodnosti u Džennetu, jer su njihova mala djeca učinjena njima vječitom djecom, milom i dragom zato što su umrla, a nisu dostigla godine obaveznosti. Svaki užitak na dunjaluku postoji i u Džennetu, bezbroj puta bolji i uzvišeniji. Pomišljalo se da u Džennetu neće biti zabavljanja sa djecom, jer Džennet nije mjesto za rađanje. Međutim, Džennet, s obzirom da sadrži najbolje i najsladše ovosvjetske ukuse, onda zabavljanje sa djecom i ugodno ophođenje mora da se nalazi i u Džennetu i to u najljepšem obliku. Eto radosne vijest za one roditelje koji su izgubili svoju djecu na ovome svijetu!

Peti znak

Ahiretski rezultat tvoje ljubavi prema dobrim i iskrenim prijateljima i bližnjima na dunjaluku u ime Allaha, po pravilu *Elhubbu fillah*, jest u smislu

عَلَى سِرِّ مِتْقَابِلِينَ

tj. vaše sjedenje na džennetskim sećijama jedni prema drugima i vaše druženje u prijatnom podsjećanju, uz razgovore koji ne prolaze i uz sjećanja na dane ovoga svijeta i lijepe njegove uspomene i provođenje ugodnog i lijepog vremena u ovom razgovoru i druženju, kao što je potvrđeno tekstom Kur'ana Časnog.

Šesti znak

Što se tiče rezultata ljubavi prema vjerovjesnicima (alejhimu's-selam), odabranicima, kako je to Kur'an Časni objasnio, znači zaslužiti zauzimanje tih plemenitih vjerovjesnika i dobrih odabranika u svijetu *Berzaha* i velikog Okupljanja, pored toga što će se ta ljubav obilato izljevati iz bujica njihovih uzvišenih položaja i mjesta koja im odgovaraju.

Hadis časni tekstom ukazuje

المرء مع من أحب

"da je čovjek s onim ko mu je drag"* Prema tome, jedan običan čovjek može da se uzdigne, gajeći ljubav i prijateljstvo prema osobi visokog stupnja, težeći prema njemu i slijedeći ga.

Sedmi znak

Tvoja ljubav prema lijepim stvarima i proljeću jest, na način da tvoje posmatranje lijepih stvari i proljeća bude kroz riječi: "*Kako je lijepo stvoreno!*" Znači, usmjeriti svoju ljubav na čin ljepote stvaranja, tj., kroz ljepotu djéla i njihovo uređenje, voljeti ljepote odraza lijepih Allahovih imena koji se kriju iza tih skladnih djéla, pa dalje iza tih lijepih Allahovih imena voljeti odraz lijepih svojstava... itd. Rezultat ove dozvoljene ljubavi je:

Vidjet ćeš u Džennetu, u kući vječitosti, uzvišene ljepote koje su odraz Allahovih lijepih imena i ljepote uzvišenih svojstava, na hiljade puta ljepše od svega stvorenog što si ikada vidio. Učeni Imam Serhendi (Imam Rabbani), *neka mu se Allah smiluje*, rekao je:

---

* Bilježi Buhari, Kitabu'l-edeb.

"Ljepote Dženneta predstavljaju iskrice Allahovih uzvišenih imena." Razmisli o tome!

Osmi znak

Što se tiče tvoje ljubavi prema ovome svijetu, i ona je zakonska ljubav ukoliko je propraćena razmišljanjem na dva lijepa načina, i to: da je dunjaluk oranica za budući svijet i ogledalo odraza Allahovih lijepih imena. Rezultat ovakve ljubavi na Ahiretu je u slijedećem:

Poklonit će ti se Džennet, prostran kao ovaj cijeli svijet, ali Džennet koji neće iščeznuti poput ovoga svijeta, nego Džennet koji je vječit, stalan. U ogledalima toga Dženneta će se pojaviti odrazi Allahovih lijepih imena sa najsvjetlijim svjetlostima i ljepotama, od kojih si samo neke, mogao vidjeti na ovom svijetu poput slabašnih sjenki.

Rezultat ljubavi prema dunjaluku kad se posmatra kao oranica za Budući svijet, tj. uzima se u obzir da je ovaj svijet kao mali rasadnik na kojem sadnice uspijevaju samo do neke granice, a potom će se razviti na Budućem svijetu i uroditi plodom:

Prostrani Džennet u kome će se otkriti sva čula i ljudski osjećaji koje čovjek nosi na ovom svijetu kao male sadnice, tamo će se otkrit pot-

puno i razviti u najljepšem obliku, a sposobnosti koje su na ovom dunjaluku kao sjemenke, isključivat će u Džennetu noseći sa sobom sve vrste užitaka i savršenstva i kao takve će biti dodjeljene. Kao što to zahtijeva Allahova neograničena milost i Njegova apsolutna mudrost, također je potvrđeno i tekstom hadisa časnog i ajetima Kur'ana Časnoga.

I nije smisao ljubavi voljeti ovaj dunjaluk lično, tj. pokuđenom dunjalučkom ljubavlju koja je uzrok svake pogreške, nego je ta ljubav usmjerena na dva druga lica dunjalučka, tj. prema onim lijepim Allahovim imenima i prema Budućem svijetu. Ti si ta dva dunjalučka lica obasjao razmišljanjem da je ovakav muhabet poput ibadeta, pa, tako, kao da si ti činio ibadet svojim cijelim svijetom. Otuda mora biti da nagrada zaslužena ovom ljubavlju jest koliko cijeli ovaj svijet, što i iziskuje Božanska milost i njena mudrost.

I pošto je ljubavlju prema Ahiretu zavolio njegovu njivu – dunjaluk – jer je ovaj svijet oranica za Budući svijet i ljubavlju prema Uzvišenom Allahu, zavolio ogledalo na kome se odražavaju Allahova uzvišena imena, onda nema sumnje da će željeti i voljenog poput dunjaluka, a to znači da nije ništa drugo do jedan njegov posebni Džennet, veliki poput dunjaluka.

Pitanje: Kakva je svrha Dženneta, koji je prostran koliko i ovaj svijet, a uz to i prazan, a koji će biti samo njegov?

Odgovor: Kad bi bilo moguće da prošetáš brzinom fantazije kroz sve krajeve Zemlje, da posjetiš većinu zvijezda na nebesima, ti bi tada rekao: "Ovaj svijet je moj!" Taj tvoj sud neće pokvariti postojanje i prisustvo meleka, drugih ljudi i životinja. Ti također možeš reći: Taj Džennet je doista moj čak i kada bi on bio ispunjen onima koji dolaze njemu.

Mi smo objasnili u *Poslanici El-Dženne*, a to je *Dvadeset osma riječ*, te u *Poslanici El Ihlas*, smisao hadisa koji govori da će se nekim džennetlijama dati Džennet čija je širina pet stotina godina.

Deveti znak

Rezultat vjerovanja u Allaha i ljubavi prema Njemu Uzvišenom je:

Kao što su konsenzusom potvrdili nosioci znanja i otkrovenja – hiljadu godina dunjalučkog života provedenog u najvećoj sreći i zadovoljstvu nije ravno jednom satu života u Džennetu. Također, hiljadu godina takvog života u Džennetu nije ravan jednom satu uživanja u

gledanju svete ljepote i čistog savršenstva Uzvišenog Bića Subhanehu, kao što je potvrđeno u vjerodostojnom hadisu i Kur'anu Časnom.

Svaki čovjek osjeća u svojoj savjesti jaku želju da vidi vjerovjesnika Sulejmana (alejhi's-selam), kojem je data veličina i uzvišenost, osjeća i veliku želju da vidi Jusufa (alejhi's-selam), kojemu je data ljepota. A šta misliš kolika je dalekosežnost čežnje i želje kod čovjeka da vidi Svetu ljepotu i očišćenu kompletnost i savršenstvo Bića, ako znamo da vječiti Džennet sa svim svojim ljepotama, užicima i savršenstvima koji hiljadu puta nadmašuju sve ljepote ovoga svijeta i njegova savršenstva, samo iskri- ca te Svete ljepote i tog Savršenstva.

Ako možeš uporediti, ti uporedi.*

---

* Prema tvrdnji hadisa, to viđenje je u tolikom stepenu iznad svih džennetskih uživanja da će uvjetovati njihovo zaboravljanje. I poslije susreta će se ljepota onih koji su Ga vidjeli, do tog stupnja povećati, kada se vrate, njihove porodice koje se budu nalazile u dvorcima jedva će ih prepoznati.

اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا حُبَّكَ وَحُبَّ مَا يَقْرُبُنَا إِلَيْكَ
 وَالْإِسْتِقَامَةَ كَمَا أَمَرْتَ وَفِي الْآخِرَةِ رَحْمَتَكَ وَرَوْيَتَكَ
 سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
 اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيَّ مِنْ أَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ
 وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ آمِينَ

Bože naš, opskbi nas na ovom svijetu Svojom ljubavlju i ljubavlju koja nas može približiti Tebi i da ustrajemo kao što si Ti naredio. Bože naš, opskrbni nas i na Budućem svijetu Svojom milošću i viđenjem Tebe!

"Hvaljen neki si!" – rekoše oni – "Mi znamo samo ono čemu si nas Ti poučio; Ti si Sveznajući i Mudri" (2/32).

Neka je salat-i selam na onoga koga si Ti poslao iz milosti svjetovima, na njegov rod i sve saputnike, amin!

UTJEHA ZA DJETETOM

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
 وَبَشِّرِ الصّٰبِرِیْنَ الَّذِیْنَ اِذَا اَصَابَتْهُمُ مُصِیْبَةٌ
 قَالُوْا اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رٰجِعُوْنَ

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

...A ti obraduj izdržljive, one koji, kad ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: "Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti! (2/155-156)

Gospodine hafize Halide, o, dragi brate na Budućem svijetu!

Dragi brate! Mnogo me je ražalostila vijest o smrti tvoga djeteta, ali odredba pripada Allahu. Zadovoljstvo Njegovom odredbom i predaja Njegovu određenju je znak islama. Neka ti Uzvišeni Allah da lijepo strpljenje, a rahmetliju neka vam učini opskrbom za Budući svijet i zagovornikom na Sudnjem danu!

Tebi i sličnim pobožnim vjericima objelodaniti ćemo *Pet tačaka* koje zrače veselom viješću i istinskim utjehama.

Prva tačka

Značenje časnog ajeta:

وَلِدَانٌ مُّحَلَّدُونَ (56/17)

Djeca vjernika koja su umrla prije punoljetnosti ostat će vječito u Džennetu kao omiljena djeca u jednom dragom izgledu svojstvenom Džennetu. bit će izvor vječite sreće u zagrljaju svojih očeva i majki koji su otišli u Džennet. Ta djeca bit će najveći doseg za ostvarenje najugodnijih vječitih užitaka, u voljenju i milovanju djece.

S obzirom da se sve vrste uživanja nalaze u Džennetu, na još uzvišeniji, ljepši i slađi način, onda nisu tačne riječi onoga ko kaže: "Nema ljubavi prema djeci i uživanja u njima u Džennetu, jer u Džennetu nema razmnožavanja i množenja." Naprotiv, tako je velika i neograničena ljubav prema djeci i igranje s njima u punoj čistoti i kompletnoj slasti tokom miliona godina, da tu ljubav ne prožme nikakav bol niti tuga. To je ljubav umjesto ljubavi prema djeci i zabav-

ljanja s njima tokom deset kratkih i prolaznih dunjalučkih godina zamućenih bolovima. Sve ovo potvrđuje časni ajet u jednoj rečenici:

وَلَدَانٌ مُّخَلَّدُونَ (56/17)

To je veliko dostignuće sreće za vjernike. Ovaj ajet im saopćava najradosniju vijest.

Druga tačka

Jednom se jedan čovjek nalazio u zatvoru. Njemu je bilo pridruženo i njegovo veoma drago dijete. Zatvorenik je osjećao veliki bol što ne može osigurati svome djetetu ugodan život (rahatluk), a uz to je patio i od žestine ličnog bola.

Sažaljivi vladar poslao je glasnika da ga obavijesti "To dijete, iako je tvoj sin, ipak je moj štitićenik i jedan od podanika moga naroda. Ja ću ga uzeti od tebe i dati da se odgoji u lijepoj i ogromnoj palači..."

Čovjek je počeo da plače, tuguje i uzdiše govoreći: "Ne! Ne dam svoje dijete! Ja ga neću predati! Ono je izvor moje utjehe!"

Njegovi drugovi u zatvoru suprotstaviše mu se govoreći: "O, ti, nemaš razloga da tuguješ, a nema mjesta ni tvom bolu. Ako se žalostiš zbog

djeteta, ono će biti odvedeno u prijatni, raskošni dvorac, umjesto da ostane u ovom prljavom, smrdljivom i tijesnom zatvoru. Ako osjećaš bol zbog samog sebe, pa zato tražiš da dijete ovdje ostane, možda će to tebi lično koristiti. Ali znaj dijete će, doista, osjećati brojne poteškoće uz tjeskobe i jake muke ako bude ostalo ovdje, da bi ti imao privremenu, ali veoma sumnjivu korist. Međutim, ako dijete ode tamo, ono će biti tebi od koristi, jer će biti povod da se i tebi vladar obilato smiluje. Ono će ti biti zagovornik. Vladar će svakako jednoga dana poželjeti da ga obraduje susretom sa tobom. Nema sumnje, vladar ga neće poslati u zatvor, nego će i tebe osloboditi iz zatvora, poslat će te u tu palaču da uživaš u susretu sa djetetom, pod uvjetom da mu se pokoriš i budeš mu povjerovao."

U svjetlu ovog primjera, dragi moj brate, ti i tebi slični vjernici kada im umre dijete, trebaju razmišljati na ovaj način i reći: "Ovo dijete je nedužno! Njegov Stvoritelj je Milostiv i Plemenit i umjesto moje nepotpune brige o njemu ograničene i nedovoljne i umjesto mog odgoja manjkavog, jedinog koji mu pod ovim uslovima mogu pružiti, njega je uzela u naručje Božanska milost i prigrlila ga Božanskom pažnjom, izbavila ga iz zatvora tegoba, nesreća, ovosvjetskih bolova, i poslala ga u bašče *Džennet-ul firdevsa*. Neka je, zbog toga, blago tom djetetu!"

Ko zna šta bi bilo od toga djeteta i kako bi u životu postupalo da je ostalo na ovom svijetu! Zbog toga ja nisam bolan zbog njega. Štaviše, ja ga vidim sretnog i zaštićenog.

Što se tiče moje patnje zbog moga bola, ja ne osjećam jaki bol kad se radi o mom ličnom uživanju. Jer da je ostalo na ovom svijetu, meni bi bila osigurana ljubav prema njemu i privremeno zabavljanje s njim u toku deset godina, a one su također protkane i bolovima. Možda, kad bi bio dobar i čestit i u ovosvjetskim poslovima bio uspješan, možda bi mi i bio od pomoć. Međutim, on mi je svojom smrću osigurao ljubav prema djetetu milionima godina i vječito u Džennetu, postao mi zagovornik da uđem u vječitu sreću. Onda neću osjećati bol zbog njega, pa ni vlastitu bol, *jer zaista onaj ko izgubi trenutnu i uz to i sumnjivu korist, a kasnije mu bude dato hiljadu istinskih koristi, neće pokazivati bolnu tugu niti će ikada očajno žaliti.*

Treća tačka

Umrlo dijete je, doista, stvorenje Milostivog Stvaraoca, Njegov je rob, Njemu potčinjeni, svim svojim bićem stvorenje koje je on stvorio. U svom tom pripadanju Njemu, ono je prijatelj, roditeljima, privremeno im dat pod nazor. Allah

je učinio majku i oca da djetetu služe i osiguravaju ga. Zauzvrat tome, svakom od roditelja Allah je darovao osobinu ugodne pažnje i milosti kao nagradu koju im odmah dodjeljuje zbog truda koji roditelji ispoljavaju prema djetetu starajući se o njemu.

A sada, taj Milostivi Gospodar koji je stvarni Gospodar djeteta, devetsto devedest devet na hiljadu, a roditelji samo jedan dio, kada uzme to dijete iz ruku roditelja u čemu ima i milosti i mudrosti, i njihovu službu okonča, ne dolikuje prema tome vjernicima da tuguju očajni i da plaču, što ukazuje na žalbu na pravog Gospodara, vlasnika hiljadu dijelova naspram formalnog jednog dijela roditelja. Tugovanje i plač je nešto što je svojstveno nevjernicima i zavedenima.

Četvrta tačka

Kada bi ovaj svijet bio zauvijek i kad bi čovjek na njemu bio vječito živ, i kada bi rastanak bio zauvijek, onda bi imalo smisla bolno tugovanje i očajna žalost. Međutim, pošto je ovaj svijet musafirhana u kojoj se putnici nakratko zadržavaju, tamo gdje je otišlo umrlo dijete i vi ćete kao i mi otputovati, nema izbora.

Osim toga, ova smrt nije vezana samo za

njega, nego je to put kojim svi putujemo.

Pošto ovaj rastanak nije zauvijek, nego će susret biti uskoro u Berzahu i u Džennetu, onda bi bilo potrebno reći: "El-Hukmu lillahi"! (sud pripada samo Allahu)... On je dao, On je uzeo"! I govoreći: "Hvala Allahu na svakom stanju", strpljivo Mu zahvaljivati.

Peta tačka

Samilost jest najpriятniji, najljepši, najugodniji i najslađi odsjaj Božanske milosti. Ono je, zaista, svjetlosni eliksir, mnogo djelotvorniji od ljubavi. Ono je najbrže sredstvo da se dođe do Istine Uzvišenoga.

Da, isto onako kao što apstraktna ljubav i ovosvjetska ljubav, uz puno muke, prerastaju u stvarnu ljubav, i pronalaze svoga Gospodara Allaha, neka je Uzvišen, tako isto i sažaljenje, ali bez problema i prepreka, povezuje srce sa Uzvišenim Allahom, najkraćim putem i u najčistijem obliku.

Otac ili majka podjednako vole svoje dijete veličinom cijelog svijeta i kada se smrću uzme dijete iz njihovih ruku, oni će, ako budu sretni i pravi muslimani, okrenuti svoje lice od ovog svijeta, okrenut će mu leđa i pronaći pravog

Dobročinitelja, pa reći: "Pošto je ovaj svijet prolazan i iščezava, onda on ne zaslužuje da se srcem bude vezano za njega." Pronaći će čvrste odnose prema onome gdje je njegovo dijete doživjelo i obogatit se uzvišenim duhovnim stanjem..

Nemarnici i zabludjeli lišeni su sreće i radosti ovih pet istina. Koliko je bolno njihovo stanje uporedite sa primjerom: Oronula starica vidi svoje jedino dijete koje iskreno voli, da je na samrti. Pošto je razmišljala da će vječno na dunjaluku ostati, a uslijed njene zablude i nemara ona poima smrt kao ništavilo i vječiti rastanak, njena će pomisao odmah odletjeti u njegov ležaj u prašini kabura, umjesto u ugodnom ležaju i pokrivaču. Zato njoj i ne pada na um milost Milostivog i Samilosnog, ni Džennet, ni blagodat dječijeg boravka u *Firdevsu* i ti možeš da uporediš bol i očajnu tugu koju trpe i pate zavedeni i nemarni bez tračka nade.

Dok iman i islam, dva sredstva sreće na oba svijeta, govore vjerniku:

Ovo dijete koje je na samrti njegov Milostivi Gospodar uputit će u svetost Svoga Dženneta, nakon što ga je izbavio iz ovoga prljavog dunjaluka. Tome dodaj i to što će ga Uzvišeni učiniti tebi zagovornikom i vječitim i trajnim djetetom. Onda, nemoj da očajavaš ni da tuguješ.

Rastanak je privremen, strpi se govoreći:

الْحُكْمُ لِلَّهِ
إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

Sud pripada samo Allahu!

Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!!!
(2/156).

Vječit je samo On!

Said Nursi

kako to i dolikuje Džennetu.

U šeriatskim propisima navodi se, također, naredba roditeljima da njihova djeca klanjaju i poste, da ih bodre da klanjaju kada dostignu sedmu godinu života, a ako je potrebno i strožijim metodama ih privikavati na to u desetoj godini, radi pouke i odgoja.

U smislu da djeca koja obavljaju farzove kao što su namaz i post, počevši od sedme pa do godine punoljetnosti, čine to kao nešto pohvalno, jer za njih to nije bila obaveza činiti, dakle ukoliko takvo jedno dijete umre, bit će u Džennetu u trideset trećoj godini života da bi bili nagrađeni kao odrasle osobe koje su se pridržavale svoje vjere.

Jedan dio komentatora Kur'ana ovo pitanje nije potpuno razjasnio, nego je obuhvatio svu djecu. Mislili su da ovaj ajet ima opće značenje (*amm*), a on, ustvari, ima posebno značenje (*has*).

DIO PISMA KOJI SE TAKOĐER ODNOSI NA SMRT DJETETA

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

U ime Uzvišenoga

U nekim starijim komentarima Kur'ana spominje se, kod časnog ajeta:

يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وُلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ (76/19),

da će svi stanovnici Dženneta, počev od male djece pa do oronulih staraca, biti u trideset trećoj godini života.

Istina ovoga je, *a Allah najbolje zna*, slijedeće:

Jasno rečeno, u ajet-i kerimu

وُلْدَانٌ

ukazuje da će djeca koja nisu izvršavala šeriatske propise, što je za njih, *sunnet* i *nafila*, jer nisu bila obavezna, pa umru prije punoljetnosti, ostati vječno u Džennetu kao djeca, omiljena i

SKRUŠENOST

Dragi moji prijatelji, slušaoci ovih napomena!

Znajte, razlozi zbog kojih sam pisao nešto što treba da se sakrije, obraćanja i dove upućene Uzvišenom Gospodaru jeste molba upućena ka kapiji milosti Uzvišenoga da primi pisane riječi moga srca, kada smrt ušutka moj jezik.. Da, u mome kratkom životu riječi moga jezika nisu dovoljne da izraze kajanje i tevbu koja bi bila kefaret (otkupnina) za moje brojne grijehе, otuda govor, na neki način, stalne i trajne knjige, koja će uvijek govoriti umjesto mene.

Prije trinaest godina i za vrijeme silovite uznemirenosti moje duše i u teškoj agoniji u vrijeme kada se smijeh Starog Saida pretvorio u plač Novog Saida, probudio sam se iz noći mladosti u jutru starosti i napisao ovaj *munadžat* (obraćanje i dova) na arapskom jeziku. Jedan dio koji je ispisan na turski jezik, izgledao bi ovako:

O moj Gospodaru Milostivi! O, Plemeniti Stvoritelju!

Moj život i moja mladost uprazno su potrošeni zlom moga izbora. Od plodova tog života i te mladosti u mojoj ruci su ostali su samo bolni i ponižavajući grijesi, bolovi štetni i

zavodljivi te vesvese i smutnje koje mučno navode na zlo. A ja se, sa ovim teškim teretom, bolesna srca, postidjela lica, približavam kaburu. Približavam se, sasvim očito i jasno, velikom brzinom, ne skrećući ni lijevo ni desno i bez izbora, kao što je bilo i sa mojim roditeljima, prijateljima, rodbinom i poznanicima, ka vratima mezara.

Taj mezar, vječitim rastankom od ovoga prolaznog mjesta, postavljen na putu vječnosti, otvoren, predstavlja prethodnu stanicu i prvu kapiju.

I potpuno jasno sam shvatio da je i ovaj svijet za koji sam se vezao i koji sam zavolio, prolazan i nestat će, nestalan i odumrijet će. Čak i sve što postoji na njemu, tako uvjerljivo i u koloni jedno za drugim odlazi, nestaje. Posebno je ovozemaljski svijet, za one koji, poput mene, u sebi nose dušu sklonu činjenju zla, prevrtljiv i vodi u propast. Ako dadne jedan užitak, izaziva hiljadu boli, ako nahrani jednim grozdom, udari hiljadu šamara.

Gospodaru Milostivi, Gospodaru Plemeniti!

Tajnom: كَلُّ اتِّ قَرِيبٍ

ja odsad vidim sebe u bliskoj budućnosti kako sam obukao ćefine, legao na svoj tabut, oprostio se sa prijateljima i krenuo prema vratima svoga

mezara. Stanjem svoga mrtvog tijela, jezikom moje duše, obraćam Ti se na vratima Tvoje milosti: *"Milost... milost, o, Milostivi, o, Darovatelju, o, Ti koji nagrađuješ i kažnjavaš, spasi me od srama grijeha!"*

Eto, stigao sam do mezara, navukao ćefine na glavu i stao iznad svoga mrtvog tijela. Podižem glavu prema milosti Tvojoi i molim: *"Milost, milost, o, Milostivi, o, Milostivi! Spasi me teškog tereta mojih grijeha!"*

Eto, umotan u ćefine, spušten sam u svoj mezar. Ostaviše me oni koji su me nosili, a ja očekujem Tvoj oprost i milost. Sasvim jasno uviđam da: *nema skloništa do kod Tebe. Zovem, aman... aman... zbog tjeskobe ovog mjesta, strašne i užasavajuće veličine i ružnoće grijeha. "O, Milostivi, o, Dobročinitelju o, Ti koji nagrađuješ i kažnjavaš!...Spasi me od društva ovih mojih ružnih grijeha i proširi ovo moje mjesto! Ilahi, Tvoja milost je moje utočiste, a Tvoj miljenik, koga si nam poslao kao milost svijetovima, jest moje sredstvo da dostignem do Tvoje Milosti. Ne tužim se na Tebe, nego se Tebi tužim na svoju dušu i stanje."*

O, Plemeniti moj Stvoritelju! O, Milostivi moj Bože! O, moj Gospodaru! Tvoj rob koji se zove Said, koga si Ti stvorio, Tvoj je jadni, zaboravni, nemoćni i grijешni, nemarni, neznalica, bolesni,

poniženi, nevaljali, ostarjeli, neposlušni i odbjegli rob, vraća se nakon četrdeset godina Tvojim vratima, sklanjajući se pod Tvoju milost, uz gorko kajanje, priznajući grijehe i greške, izložen iskušenju, zabludama i bolovima i skrušeno se obraća Tebi.

Ako ga Ti primiš, oprostiš mu i smiluješ se, pa to je zbog Tvoje Uzvišenosti, jer Ti si Moćni i Najmilostiviji. A ako ga ne primiš, pa kojim vratima do Tvojim da se usmjeri? Koja druga kapija postoji? Osim Tebe drugog Gospodara nema, da bi se moglo stati pred druga vrata. Osim Tebe, istinski Obožavani ne postoji, da bi se moglo skloniti pod njegovo okrilje. Ti si Gospodar namjeravani i Istina koja se obožava, Ti si Jedini, Ti nemaš sudruga...

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ آخِرُ الْكَلَامِ
 فِي الدُّنْيَا وَأَوَّلُ الْكَلَامِ فِي الْآخِرَةِ وَفِي الْقَبْرِ
 أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
 رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Ovo su posljednje riječi na ovome i prve na Budućem svijetu, i u mezaru, također. Svjedočim da nema drugog Boga osim Tebe i da je Muhammed (alejhi's-selam) Allahov poslanik.

Draga i poštovana braćo!

Najprije: Nevina djeca bit će, doista, u prethodnici onih koji će biti stvarni učenici *Poslanica Nura*. To je zbog njihove prirode i aktualne situacije. Jer djetetu koje se nije srelo u svojem najranijem djetinjstvu sa jakim vjerskim poukama bit će poteško da kasnije učvrsti u svojoj duši duh islamskih i imanskih odredbi, isto koliko će biti teško jednom nemuslimanu da primi islam. Ukoliko svoje roditelje ne vidi kao vjernike i bogobožne osobe, jer su ga odgajali samo da bi stekao svjetovno obrazovanje, njegovo izbjegavanje islama je još izražajnije, i postaje potpuni stranac.

U ovom slučaju, to dijete će još na dunjaluku, umjesto poštovanja pokazivati neposlušnost i osjećati odbojnost i hladnoću prema roditeljima. Smatrat će ih teretom i želeći im brzu smrt, ono će im biti nesreća! A i na Sudnjem danu ono neće biti zagovornik, nego će ih optuživati riječima: "Zašto niste spasili moj iman i odgojili me u islamu?!"

Na osnovu ove činjenice, najsretnija su djeca ona koja su obuhvaćena *Poslanicama Nura*. Ona će biti dobra djeca svojim roditeljima i vjerni pomagači njima. Ona će ih poštovati i biti im poslušna. Ona će svojim dobrim djelima bilježiti dobra djela i u registre dobrih djela svojih roditelja nakon njihove smrti. Ona će im i na Budućem svijetu, prema svom stupnju, biti zagovornici.

Drugi dio učenika *Nura* su žene koje svojom prirodom osjećaju potrebu za *Poslanice Nura*, posebno one koje su razočarane i uplašene od ovoga svijeta, pa možda osjećaju i odbojnost prema njemu.

Poslanice Nura bit će im duhovna hrana posebno ako su starije, jer jedan od četiri temelja *Poslanica Nura* jest Milost/Saosjećanje, a to je jedna od manifestacija Allahova imena Milostivi, kao što je i kod žena *samilost* osnovna odlika njihove naravi i njihove prirodne dužnosti.

Treći dio, to su bolesni i starci koji imaju potrebe za *Poslanicama Nura*, kao što imaju potrebu za hljbom i lijekovima. To zbog toga što im *Poslanice Nura* objašnjavaju vječiti život jasnoćom sunca usred bijela dana. Pored toga, *Poslanice Nura* objašnjavaju suštinu života ovoga svijeta i njegovu prolaznost i nestanak.

Oni koji su u ovosvjetskom životu izmučeni bolešću ili starošću i oni koji misle da je smrt vječito ništavilo, uslijed njihovog nemara i zablude, svi oni imaju nasušnu potrebu za *Poslanicama Nura*. A u njima mogu naći utjehu, svjetlo i nadu, tako da im i bolest i starost mogu postati prioritetnijima od zdravlja i mladosti.

SADRŽAJ

<i>Dijalog sa vjericama</i>	7
<i>Vesela vijest... i upozorenje</i>	21
<i>Kratko ukazivanje na važnu činjenicu</i>	27
<i>Saglasnost hadisa o braku</i>	31
<i>Prva nada: Vjerovanje je izvor svih nada</i>	37
<i>Druga nada: Milost Uzvišenog Allaha</i>	39
<i>Treća nada: Svjetlo Poslanika (s.a.v.s.)</i>	41
<i>Četvrta nada: El-Kur 'anu 'l-hakim</i>	45
<i>Peta nada: Vjerovanje u Budući svijet</i>	49
<i>Šesta nada: Svjetlo vjerovanje u Allaha</i>	55
<i>Sedma nada: Vjerovanje je utjeha</i>	59
<i>Poslanica o hidžabu</i>	67
<i>Sedmo pismo (Iz Mektubata)</i>	79
<i>Odbacivanje sumnje</i>	85
<i>Tajna bola onog ko zaluta, i sreća vjernika</i>	87
<i>Važno pitanje</i>	104
<i>Rezultati ljubavi na ovom svijetu</i>	119
<i>Predgovor</i>	126
<i>Utjeha za djetetom</i>	141
<i>Dio pisma koji se također</i> <i>odnosi na smrt djeteta</i>	151
<i>Skrušenost</i>	153

NEKA DJELA
IZ *POSLANICA NURA*
KOJA SU PREVEDENA
NA BOSANSKI JEZIK.